

**A FORDÍTOTT ÁFA HATÁSA
EGY MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁS
PÉNZÜGYI HELYZETÉRE**

SIPOS VALÉRIA
Pénzügy –Számvitel szak

**Kaposvár
2023**

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Pénzügy-Számvitel Szak

A FORDÍTOTT ÁFA HATÁSA
EGY MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁS
PÉNZÜGYI HELYZETÉRE

Belső konzulens:	Koroseczné Dr Pavlin Rita Beosztás
Külső konzulens:	Emhe Andrea ügyvezető
Készítette:	Sipos Valéria AQ3XOP levelező tagozat

Kaposvár

Tartalom

1	BEVEZETÉS	2
2	A MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSOK HELYZETE.....	4
2.1	Az Európai Unió mezőgazdasági számviteli és adózási szabályai.....	4
2.1.1	Számviteli szabályozás - IFRS	5
2.1.2	Mezőgazdasági adózás	7
2.2	A magyar mezőgazdaság gazdasági jellemzői	11
2.2.1	A mezőgazdaság teljesítménye	11
2.2.2	Hazai számviteli specialitások	14
2.2.3	Hazai adózás jellemzői.....	16
2.3	Adatok elemzése.....	18
3	ANYAG ÉS MÓDSZERTAN	21
4	A FORDÍTOTT ADÓZÁS HATÁSA A VÁLLALKOZÁSOK VAGYONI ÉS PÉNZÜGYI HELYZETÉRE	22
4.1	Primer kutatás	22
4.1.1	Vállalkozás bemutatása	22
4.1.2	Számviteli jellemzők.....	24
4.1.3	Fordított adózás hatása a vállalkozás vagyoni és pénzügyi helyzetére.....	25
5	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	29
6	ÖSSZEFOGLALÁS.....	31
7	FELHASZNÁLT IRODALOM	33
8	NYILATKOZATOK.....	36

1 BEVEZETÉS

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) 2022 júniusában történt tájékoztatása szerint továbbra is érvényben lesznek az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (Áfa törvény) fordított adózásra vonatkozó azon rendelkezések, amelyek ezt az adózási módot írják elő a jogszabályban rögzített termék- és ügyletkörök esetében. Ennek háttérében az áll, hogy az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról szóló 2018. évi XLI. törvény értelmében 2022. július 1-jétől hatályukat veszítik ezen adózási formára vonatkozó rendelkezések, ugyanis az Európai Unió 2006/112/EK irányelve eddig engedélyezte a tagállamok részére a fordított áfa alkalmazását bizonyos termékköröknél. Ide tartozik az üvegházhatású gázok átruházásával kapcsolatos vagyoni értékű jogok, valamint bizonyos acélipari termékek értékesítése. A mezőgazdasági termékek meghatározott köre szintén érintett e jogszabály vonatkozásában.

Tekintettel arra, hogy az Európai Tanács a hatályvesztés lejártá előtt, 2022. június 3-án elfogadta a 2022/890 számú irányelvet, mely 2006/112/EK irányelv alkalmazásának meghosszabbításáról szól, a fordított adózás 2026. december 31-ig érvényben marad (Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2022).

Magyarországon 2006-tól van fordított adózás, amit kezdetben a hulladékok kereskedelmére alkalmaztak. A bevezetés háttérében az a törekvés állt, hogy visszaszorítsák a jogosulatlanul visszaigényelt áfa mértékét a leginkább érintett területeken. Ugyanakkor az eladók helyzetét is megkönnyítették azáltal, hogy a kibocsátott számlákra a szabályozás szerint nem kellett rászámítani az áfa összegét, így nem fordulhatott elő az, hogy abban az esetben is be kell fizetni az áfát, ha a vevő még nem egyenlítette ki számlát. A bevezetés után egyre bővült azoknak a termékeknek és szolgáltatásoknak a köre (például az építőipar), amely érintett a fordított adózásban. 2017-től a felszámolás alatt lévő vállalkozások 100 ezer Ft feletti értékesítéseinél is alkalmazható, aminek kettős haszna van. A nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknál nem keletkezik fizetési kötelezettség és nem történik bevételkiesés a meg nem fizetett áfa miatt (Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, 2022)

Bár a fordított adózás bevezetésének elsődleges célja a gazdaság kifehérítése volt, véleményem szerint legalább olyan fontos az, hogy a korábban nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági vállalkozások gazdálkodását megkönnyíti. Azzal, hogy az eladók nem számítanak fel áfát, több egymást erősítő, kedvező hatás jelentkezik, ami végeredményben a vállalkozások biztonságos működésének irányába hat. Úgy gondolom, hogy a fordított áfa bevezetésének hatására a mezőgazdasági vállalkozások likviditása javult. Tekintettel arra, hogy befizetendő áfájuk nem keletkezett, állandó visszaigénylő pozícióba kerültek, ez elősegítette a beruházások finanszírozását, ami miatt megnőtt a vállalkozások vagyona. Végül, a beruházások hatására a növekedett a vállalkozások jövedelmezősége. Dolgozatomban ezeket szeretném alátámasztani, vagyis azt vizsgálom meg, hogy milyen hatással van a hazai fordított adózási rendszer a mezőgazdasági társaságok gazdálkodására.

A mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozások között nagy számban vannak östermelők és családi gazdaságok, akik sok esetben kívül esnek az áfakörön, ezért számomra a kettős

könyvvitelt vezető, szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társaságok a relevánsak. Elemzésemhez is egy ilyen kft.-t választottam, melyhez személyes kapcsolódásom is van, hiszen több éve végzem a társaság könyvelését. A vállalkozás adatai és egyéb, nyilvánosan elérhető információk segítségével arra keresem a választ, miként hat a fordított adózás a mezőgazdasági, azon belül is a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó cég vagyoni és pénzügyi helyzetére.

A témakör minél alaposabb bemutatása érdekében először az Európai Unió mezőgazdasággal kapcsolatos politikájáról teszek röviden említést, majd kitérek az Unióban alkalmazott számviteli és adózási rendszerekre, illetve azok megjelenésére a tagállamokban. Ezt követően a magyarországi mezőgazdasági vállalkozásokat érintő számviteli és adózás specialitásokat emelem ki, miután számokban bemutattam a hazai agrárszektor fontosabb jellemzőit.

Saját kutatásomban először szekunder adatok alapján vizsgálom meg, hogy alakult a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó cégek likviditása, beruházása és jövedelmezősége, majd az általam könyvelt vállalkozás példáján keresztül is megteszem ezt.

2 A MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSOK HELYZETE

A mezőgazdaság az európai integráció egyik olyan területe, amit a kezdetek, vagyis az 1957-ben kötött Római Szerződés óta az Unió kiemelten kezel. A Közös Agrárpolitika megalkotásának elsődleges célja a mezőgazdaság termelékenységének növelése, mindemellett a termelők életszínvonalának emelkedése, a piaci szereplőknek stabil piacok megléte, a fogyasztóknak pedig reális árakon történő folyamatos ellátás biztosítása. Ezt három tényező mentén kívánja elérni: egységes piac, a Közösségen belüli árucikkek előtérbe helyezése az import árukkal szemben és közös pénzügyi alapról történő finanszírozás (Somai, 2014).

A közös agrárpolitika bizonyos területeken harmonizációt, más esetekben pedig egységes szabályozást jelent. Egyik legfontosabb terület a mezőgazdasági piacok közösségi szinten való egységes mederbe terelése. Másik fontos területként a struktúra javítását és az értékesítések előmozdítását tűzték ki, de igényként jelentkezett a különböző szegmensek harmonizációja (Halmai, 2020).

2.1 Az Európai Unió mezőgazdasági számviteli és adózási szabályai

Az integráció jegyében az Európai Parlament a számviteli és pénzügyi kimutatásokra is kiterjesztette az egységes szemléletet, és az 1606/2002/EK számú rendelet elfogadta, ezzel együtt előírta, hogy azoknak az Európában bejegyzett vállalkozásoknak, amelyek a tőzsdei jelenléttel bírnak, a konszolidált pénzügyi beszámolóikat a Nemzetközi beszámolási standardok (International Financial Reporting Standards – IFRS) szerint kell elkészíteniük.

A rendelet elfogadásának hátterében az állt, hogy a gazdasági folyamatoknál is megjelenő globalizáció felszínre hozta azt a kérdést, hogyan lehetne azoknak a vállalatoknak a gazdálkodási, pénzügyi eredményét összehasonlítani, amelyek más-más országban működnek, valamint azokat, akik méretük következtében több országban vagy esetleg több földrészen is jelen vannak. Ennek megoldását egy egységes számviteli szabályrendszer kialakításában látták. A harmonizáció több előnnyel jár, hiszen a nemzetközi társaságoknak könnyebbé teszi a leányvállalatok és kapcsolt vállalkozások teljesítményének mérését és összevetését, aminek segítségével csökkenthetik költségeiket. Másrészről a befektetők számára is kedvező lehetőségeket biztosít a nemzetközi piacokon, ezért az egységes szabályozást egy nagyobb számban támogatják. Mindezek ellenére az Európai Unión belül jelentős eltérések vannak a tagállamok számviteli szabályozása között, nem beszélve a különböző kontinenseken található országok gyakorlatáról.

Az eltérő szabályozás hátterében számos összetevő áll. Az egyes államok gazdasági, politikai vagy kulturális hovatartozása, a kialakult jogrend, az adózási rendszer, a vállalkozások által alkalmazott finanszírozási struktúrák és tulajdonosi összetételük indokolja ezeket a különbségeket, ahogyan az eltérő célok és filozófiák is. Az angolszász országokban a hangsúly azon van, hogy a tulajdonosok, befektetők és hitelezők részére széleskörű információt biztosítsanak, ezzel támogatva őket abban, hogy megalapozott üzleti döntéseket hozzanak (Bogáth, 2018).

Kazainé (2008) úgy véli, hogy az a filozófia, ami a pénzügyi beszámolók mögött meghúzódik, a számviteli alapelveket is meghatározza, de a különböző vezérelvek alapján elkészült pénzügyi jelentések összehasonlítása nehéz feladat. Ehhez szükség van arra, hogy az adatokat felhasználók jártasak legyenek a számvitelre vonatkozó különböző törvényi szabályozásban. A multinacionális vállalatok helyzetét még jobban nehezíti az a gyakorlat, hogy az eltérő országokban működő tagvállalatoknak a helyi szabályrendszernek megfelelő beszámolót kell összeállítaniuk, továbbá az anyavállalat felé is adatot kell szolgáltatniuk a konszolidált jelentések összeállításához. Ez utóbbi viszont az anyavállalatra vonatkozó szabályok szerint kell megküldeniük.

Az eltérő szabályozás miatt több szakértő úgy vélte, hogy nem csak többletköltségek merülnek fel emiatt, hanem a vállalatok eredménye is más lesz. Németországban Epstein (2009) végzett erre vonatkozóan kutatást. A Daimler Chrysler cég eredményét összehasonlította az IFRS és a német nemzeti számviteli szabályok szerint. Arra az eredményre jutott, hogy az IFRS alapján összeállított beszámolóban az eredmény másfélszer nagyobb volt, mint a helyi szabályozás alapján számított eredmény.

Az amerikai, japán, francia, brit és német számviteli előírásoknak megfelelően Radebaugh & Gray (1996) a nettó profitot elemezte. Tanulmányuk megállapította, hogy a brit 25%-kal, a német 13%-kal, a francia 3%-kal nagyobb, mint az amerikai adózott eredmény, a japán viszont 34%-kal kevesebb volt. Ezeket a különbségeket kizárólag az eljárások eltérő mivolta okozta.

A számviteli szabályozás egységesítése tehát több előnnyel jár:

- könnyebben össze lehet hasonlítani az eltérő országokban készült beszámolókat, ami a megalapozottabb döntésben segíti a hitelezőket és a befektetőket. Utóbbiak részére a befektetési lehetőségek száma megnő.
- Átláthatóbbá válnak a nemzetközi szinten történő összeolvadások és vállalati felvásárlások.
- A külföldi vállalatok esetében az adófizetési kötelezettséget egyszerűbben meg lehet állapítani, csökkentve ezzel az adóhivatalok munkáját.
- A határokon átnyúló befektetések és nemzetközi tőkepiacok erősödését idézi elő, ha a pénzügyi jelentések összehasonlíthatóak és megbízhatóságuk növekszik (Kazainé, 2008).

2.1.1 Számviteli szabályozás - IFRS

A Nemzetközi Számviteli Standardok kidolgozása, már jóval az Európai Parlamenti rendelet elfogadása előtt megkezdődött. 1973-ban alakult meg Londonban a Nemzetközi Számviteli Standard Bizottság (International Accounting Standards Committee – IASC). A szervezet létrehozásának célja az volt, hogy a mindenki számára ugyanúgy értelmezhető, tartalmilag azonos beszámolók szülessenek, illetve azokban az államokban, ahol hiányoznak a számviteli hagyományok, kitöltsék ezt a rést. Mindezt a standardok segítségével kívánják elérni (Borbély, 2012).

A szervezet megalapításában több ország szakmai testülete és szakértője vett részt, mint például Nagy-Britannia, Kanada, Egyesült Államok, Japán, Mexikó, Németország, Franciaország. Később a szervezet munkájába 46 ország kapcsolódott be (Kirsch, 2006).

Az IASC a törvények általi szabályozás helyett standardokon keresztül, keretrendszer szerint szabályoz, ami egy jóval rugalmasabb megoldást kínál. Ez a szabályozás elvi alapú, vagyis az alapelveket, alapfeltevéseket, fogalmi struktúrát határoz meg, ezért lehetőség van az egyedi megítélésre, azzal, hogy hasonló gazdasági eseményeket hasonló módon kezeljünk. A standardok tehát nem jogszabályok, akkor válnak azzá, ha EU-rendeletként jelennek meg. Ezeket viszont minden Uniós tagállam át kell ültetnie a saját jogrendszerébe (Lakatos és mtsai, 2018).

Jelenleg 17 db IFRS és 41 db IAS szabvány létezik, amelyek használatát különböző értelmezések egészítik ki. A mezőgazdasággal kapcsolatos keretszabályokat az IAS 41 standard tartalmazza.

2.1.1.1 IAS 41 standard

A mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó számviteli eljárásokra és közzétételekre vonatkozó szabvány – a többi standarddal együtt a Bizottság 1126/2008/EK számú rendeletével került elfogadásra. A standard hatálya a biológiai eszközökre (növények, gyümölcsfák, telepített erdei fák, állatok), a betakarítási időpontú mezőgazdasági termékekre (gyapot, gyapjú, tej, tökehús, leszedett gyümölcs), állami támogatásokra terjed ki, amennyiben ezek mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódnak. Nem tartozik ide a mezőgazdasági célú föld és immateriális javak, melyeknél a megfelelő IFRS standard előírásait kell követni. Ugyanez igaz a betakarított, majd feldolgozott termékekre (pl. cukor, sajt, kolbász, tea, bor, épületfa, fonál, cérna).

A standard kitér a megjelenítésre és értékelésre, melynek legfontosabb szabályai közé tartozik:

- A biológiai eszközt és a mezőgazdasági terméket csak akkor kell a könyvelésben szerepeltetni, ha a korábbi események miatt az eszköz ellenőrzésére kerül sor, vagy valószínűsíthető, hogy jövőbeni hasznót eredményez és a valós értéke megbízhatóan meghatározható.
- A biológiai eszközt az eladáskor becsült költségek levonásával, valós értéken kell nyilvántartani.
- A mezőgazdasági termékek értékelésére a betakarításkor kerül sor, szintén a valós értéken, ami az eladási ár költségekkel csökkentett része.
- A költségek közé beszámíthatók a kereskedőknek fizetett jutalékok, a hatóságok és tőzsdék által felszámított díjak, az eladással kapcsolatos adók, illetékek, de nem tartozik ide a piacra jutási és szállítási költség.
- A valós érték meghatározásának alapja a piacon jegyzett ár. Ha nincs aktív piaca az eszköznek vagy terméknek, akkor például a hasonló árura alkalmazott piaci ár lehet a valós érték alapja.

- Egyes esetekben szükség lehet arra, hogy a valós értéket becsléssel állapítsák meg, ehhez az eszközből származó nettó cash flow-k diszkontált jelenértékét kell alkalmazni.
- A valós érték becslésénél az eszköz pillanatnyi állapotát kell figyelembe venni, nem foglalja magába a későbbi eseményeket (növekedés, szaporulat).

A nyereségek és veszteségek elszámolása abban az időszakban kell, hogy megtörténjen, amikor azok felmerültek. Nyereség és veszteség a biológiai eszköz kezdeti megjelenítésekor keletkezhet. A mezőgazdasági termékek esetében a betakarítás eredménye okozhat veszteséget vagy nyereséget a kezdeti megjelenítési értékhez képest.

Az állami támogatások bevételként való megjelenítése akkor esedékes, amikor a támogatás összege lehívható, illetve, ha a támogatás valamilyen feltételhez kötött, akkor pedig akkor, amikor a feltételek teljesülnek.

A közzétételre vonatkozó részletszabályokat is tartalmazza a standard. Ide tartozik az, hogy a tárgyidőszak alatt keletkezett összes nyereséget és veszteséget, a biológiai eszköz minden csoportját közzé kell tenni számszerűsítve. A biológiai eszközöket érett vagy éretlen kategóriába sorolva, a tevékenység jellegének feltüntetésével kerül közzétételre azzal, hogy a fizikai mennyiség nem pénzügyi értékelését vagy becslését is el kell végezni. Az értékelésre és becslésre alkalmazott módszereket be kell mutatni. Szintén tartalmaznia kell a közzétételnek a könyv szerinti értéket, a vállalt elkötelezettség értékét, a kockázatkezelési stratégiát, a változások miatt bekövetkezett pozitív vagy negatív eredményt, illetve az állomány növekményeit és csökkenéseit. Az állami támogatások tekintetében a támogatás jellegét és mértékét, a nem teljesített feltételeket és más, függőben lévő tételeket, valamint azokat a jelentős csökkenéseket, amelyek a támogatás mértékében várhatók (1126/2008/EK rendelet, 2008).

2.1.2 Mezőgazdasági adózás

A mezőgazdasági szereplők versenyképessége szempontjából az adózásnak kiemelt jelentősége van. Az adók és adókedvezmények típusát és mértékét a tagállami szinten határozzák meg. Számos országban a mezőgazdasági szektor kedvezményes adózási rendszerének a nem fiskális célok megvalósításában van szerepe.

A mezőgazdaság adóztatását vizsgálta az Európai Unió országaiban Gruziel & Raczkowska, (2018). A tanulmány több működő mezőgazdasági adózási modellt mutat be, és ezek tanulmányozása után az alábbi következtetéseket fogalmazták meg:

1. Az elemzett uniós országokban hasonló jövedelemadó-rendszereket alkalmaznak. Általános szabályként elmondható, hogy a mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem után jövedelemadót kell fizetni. Az eltérések leginkább a jövedelem meghatározására alkalmazott módszerekben vannak. A mezőgazdasági tevékenység részletes meghatározásánál azonban különbségek vannak.
2. A legtöbb uniós országban a mezőgazdasági vállalkozásokat (gazdaságokat) a következő formában működtetik: jogi személyiséggel nem rendelkező családi

gazdaságok, vagy a személyi jövedelemadó alá tartozó magánszemélyek. A jelenlegi megoldások megerősítik a mezőgazdasági termelőkkel és más adófizetőkkel szembeni egyenlő bánásmódot az adóügyekben, vagyis teljesen alaptalan a mezőgazdasági gazdasági enklávéként kezelése. Szem előtt tartva a mezőgazdasági termelés sajátos jellegét, valamint a természeti és éghajlati viszonyoktól való függését, az adórendszerek tartalmazznak bizonyos előnyben részesített konstrukciókat, mint például a keletkezett veszteség értékének vagy a tőkekiadásoknak az adóköteles jövedelemből való levonásának joga.

3. Az európai adórendszerben a számviteli egyszerűsítések a leggyakrabban használt eszközök. Az uniós adórendszerek gyakorlatában a mezőgazdaság támogatása nem korlátozódik az adómentességre, hanem bizonyos könnyítések és korrekciók bevezetéséből áll. Ezzel arra ösztönzik az adófizetőket, hogy növeljék a gazdasági tevékenységüket.

Średzińska et al. (2019) véleménye szerint az érvényben lévő adórendszer hatással van a mezőgazdasági termelés céljaira, szerkezetére, hatékonyabbá tételére, és ennek eredményeképpen a gazdaságok pénzügyi és gazdasági teljesítményére. A szerzők az Európai Unió országaiban vizsgálták a mezőgazdasági vállalkozások adózását. Megállapították, hogy jelentős eltérés van a nemzeti adózás tekintetében. A legmagasabb adókulcsokat az olasz, holland, dán és francia gazdaságokra vetették ki. A legalacsonyabb arányról Litvániában, Írországból, Svédországból és Szlovéniából számoltak be. A közepes mezőgazdasági adómértékkel rendelkező országok csoportjai lényegesen nagyobbak voltak, mint a többi csoport.

Vizsgálatuk alapján bizonyos mintákat tártak fel, és ez alapján négy csoportba sorolták az országokat. Az első csoportba a magas adót kivető országok kerültek (Olaszország, Hollandia, Dánia, Franciaország). Ebbe a kategóriába az országok 15,4%-a tartozik. A második csoportba a közepesen magas adózási szintű államok vannak, mint Szlovákia, Belgium, Németország, Horvátország, Románia, Magyarország, Ausztria és Lettország, összesen a tagállamok 30,7%-a. A közepesen alacsony adómérték alá tartozik a legtöbb ország, vagyis 38,5%. Ez mondható el például Bulgáriáról, Csehországról, Lengyelországról, Finnországról, Luxemburgról, de Görögországról és Nagy-Britanniáról is. A negyedik, alacsony szintű adózás Litvániában, Írországból, Svédországból, Szlovéniából fedezhető fel.

Úgy találták, hogy az alacsonyabb adószintek a gazdaságilag kisebb mezőgazdasági üzemekkel, kisebb földterületekkel és alacsonyabb munkaerő-ráfordítással jártak együtt. Eközben az egyik osztályból a másikba való feljutás során egyre magasabb tőke/munka és föld/munka arányról számoltak be, kivéve a legmagasabb adózási csoportot. Mindazonáltal a mezőgazdasági adók mérséklődése a termelési érték és a költségek arányának következetes csökkenését vonja maga után. Emellett a mezőgazdasági üzemek adózásának alacsonyabb szintje általában alacsonyabb munkatermelékenységgel és a saját munkaerő alacsonyabb jövedelmezőségével járt együtt. Ez különösen igaz azokra a teljes munkaidőben foglalkoztatott, alacsonyabb adószintű csoportban lévő családi vállalkozásokra, ahol negatív eredményt értek el.

Az alacsonyabb adómértékkel rendelkező gazdaságokban kiemelt szerepe van az Unió támogatásainak. Ezt támasztotta alá az, hogy az egyik csoportból a másikba kerüléskor megnövekedett a támogatások bevételi aránya. Végül arra a következtetésre jutottak, hogy az alacsonyabb adómérték alá eső gazdaságok kevésbé bizonyultak hatékonyak. Egy másik megfigyelésük az volt, hogy a mezőgazdasági üzemek adózásának alacsonyabb szintje alacsonyabb adósságszinttel járt együtt (Średzińska et al, 2019).

A mezőgazdasági vállalkozások áfakezelését Cnossen (2018) vizsgálta néhány európai és más ország esetében. Az áfa adókulcsa az egyes országokban eltérő, illetve az általános adókulcs mellett léteznek kedvezményes kulcsú termékkörök, ahogy azt a 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

Néhány európai ország áfakulcsa

Ország	Áfa kulcs	Kedvezményes áfa kulcs	
		költségek, ráfordítások	élelmiszerek esetén
Bulgária	20%	–	–
Horvátország	25%	–	5%: kenyér, tej, anyatej-helyettesítő tápszer 13%: zsírok, olaj, fehér cukor, gyermekételek, éttermek
Dánia	25%	–	–
Észtország	20%	–	–
Szlovákia	20%	–	10%: bizonyos ételek
Svédország	25%	–	12%: élelmiszerek
Csehország	21%	15%: különféle	10%: gyermekétkeztetés
Finnország	24%	14%: takarmány	14%: élelmiszerek
Málta	18%	–	0%: emberi fogyasztásra szánt élelmiszerek 5%: cukrászdai termékek;
Románia	19%	9%: vetőmag, szolgáltatások	9% éttermi szolgáltatások

Forrás: saját szerkesztés Eurostat (2023) nyomán

A nyújtott kedvezmények rendszere sem egységes, Cnossen (2018) alapvetően négy alkalmazási módot különített el: áfafizetést, áfamentességet, előzetesen felszámított áfa-kedvezményt a mentességgel rendelkező gazdálkodói kör részére, valamint a mezőgazdasági termékekre vonatkozó kibocsátási áfa-kedvezményt.

A mezőgazdasági ágazat áfakezelésénél a következő szempontokat tartják szem előtt:

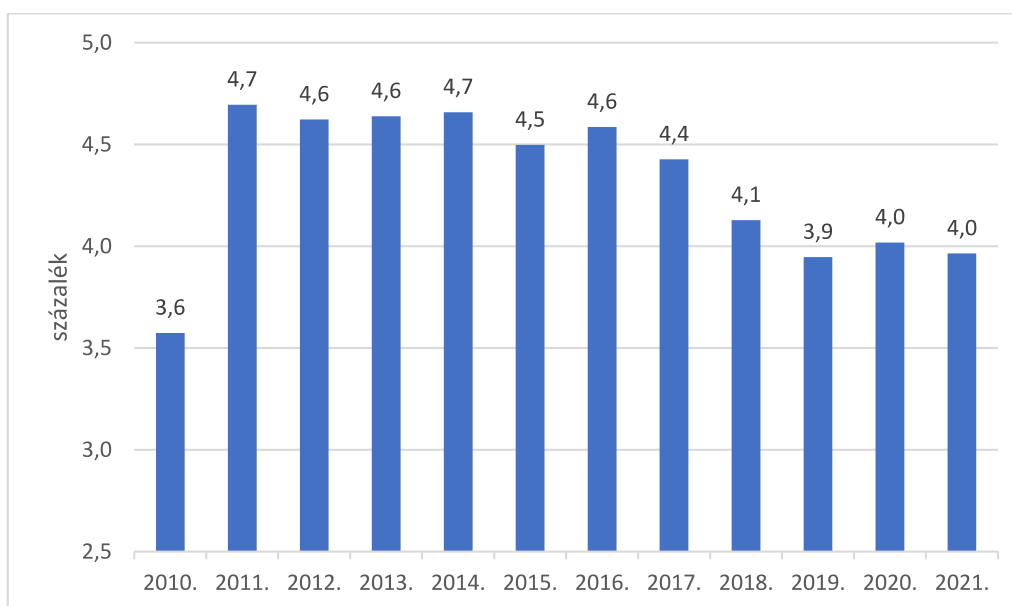
- A gazdálkodókat, a mezőgazdasági feldolgozó cégeket és az élelmiszer-kereskedőket ugyanúgy kell megadóztatni, mint a többi gyártó és kereskedelmi vállalkozást, ha értékesítésük meghaladja azt a regisztrációs küszöböt, amely alatt az adóalanyoknak nem kell bevallást benyújtaniuk és áfát fizetniük. Ez azt jelenti, hogy kibocsátásukra az általános adókulcsot kell alkalmazni, levonhatják az előzetesen felszámított áfát a kibocsátás áfájából, és a nettó áfát be kell fizetniük az adóhivatalnak, vagy visszaigényelhetik azt, ha az előzetesen felszámított áfa meghaladja a kibocsátás áfáját.
- A semlegességi kritériumot szem előtt tartva, az EU-n belüli és nemzetközi kereskedelembe kerülő mezőgazdasági termékeket a rendeltetési hely alapján kell kezelni, vagyis a fogyasztás szerinti országban kell megadóztatni, nem pedig a termelő országban. Más szóval, az exportnak áfamentesen kell elhagynia az országot, míg az importot a hazai termelésű árukkal azonos módon kell megadóztatni. Ennek háttérében az az elv áll, hogy az áfát nem szabad a hazai mezőgazdaság védelmére vagy az export támogatására fordítani.
- Azoknak a gazdálkodóknak, akiknek az árbevétele nem éri el a regisztrációs küszöböt, nem kell áfát fizetniük, bár ezt megtehetik. Következésképpen nem számíthatnak fel áfát ügyfeleikre, és nem vonhatják le a szállítók által felszámított áfát. A Közös HÉA-irányelv (2006/112/EK irányelv) lehetővé teszi, hogy adminisztratív vagy politikai okból a mentesség kiterjeszthető a teljes mezőgazdasági ágazatra.
- Amennyiben a gazdálkodók áfakörbe tartoznak, akkor annak bevallásával és megfizetésével kapcsolatban költségek merülnek fel, melyek rendszerint regresszíven oszlanak meg a jövedelemhez képest: a kistermelők átlagosan magasabb költségeket viselnek, mint a nagyban gazdálkodó vállalkozások.
- A gazdálkodóknak költségek merülnek fel az áfa betartásával kapcsolatban, ha regisztrálniuk kell az áfa alá, vagy úgy döntenek. Ezek a költségek általában regresszíven oszlanak meg a jövedelemhez képest: a bevétel (vagy forgalom) százalékában a kistermelők (nem megfelelő elszámolással) átlagosan magasabb költségeket viselnek, mint a (megfelelő számviteli könyvekkel rendelkező) nagygazdák. A mentesített gazdálkodóknak nem merülnek fel ugyan ilyen költségek, de le nem vonható áfával szembesülnek a vásárolt termékek előzetesen felszámított áfája miatt.
- Ha a mentesített gazdálkodók nem tudják vagy nem kötelesek felszámítani az áfát, akkor törekedni kell a beszerzéseik áfájának megszüntetésére, hogy azt ne kelljen viselniük, és ne váljon a termékárak önkényes adóelemévé. A mezőgazdasági termékek inputjának áfa-mechanizmuson keresztül történő adókedvezmény nélküli megadóztatása azt jelenti, hogy ezek a termékek hátrányos megkülönböztetést szenvednek más belföldön előállított árukhoz és szolgáltatásokhoz képest, vagy azokhoz a hasonló importtermékekhez képest, amelyek feltételezhetően áfamentesen lépnek be az országba (Cnossen, 2018)

2.2 A magyar mezőgazdaság gazdasági jellemzői

A hazai agrárszektor gazdasági jellemzőit három oldalról szeretném ismertetni, a mezőgazdaság teljesítményén keresztül, a számviteli sajátosságok és az adózás, azon belül is a fordított adózás érintésével.

2.2.1 A mezőgazdaság teljesítménye

Miközben 2021-ben az Európai Unióban a mezőgazdasági kibocsátás volumenváltozása meghaladta a 7%-os emelkedést, hazánkban 2,1%-kal csökkent. 2021-ben a hazai GDP növekedés 7,1%-os volt, azonban a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat romló teljesítménye miatt nem járult ehhez hozzá. Az GDP-ből való részesedése éves szinten elenyészőnek mondható, ráadásul az elmúlt 10 évben folyamatosan csökkent. A 2008-as válságból való kilábalást követően 2011-ben történt egy nagyobb emelkedés, amikor 3,6%-ról 4,7%-ra emelkedett ez az érték. A következő években közel azonos hányadot mutatott, 2016-tól azonban egyre jobban visszaesett. 2021-ben már csak 4% volt a bruttó hozzáadott értékből való részesedése (1. ábra). 2022. évre vonatkozóan pedig 1%-os csökkenést okozott a GDP mértékében.

1. ábra A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat részesedése a GDP-ből, 2010-2021.

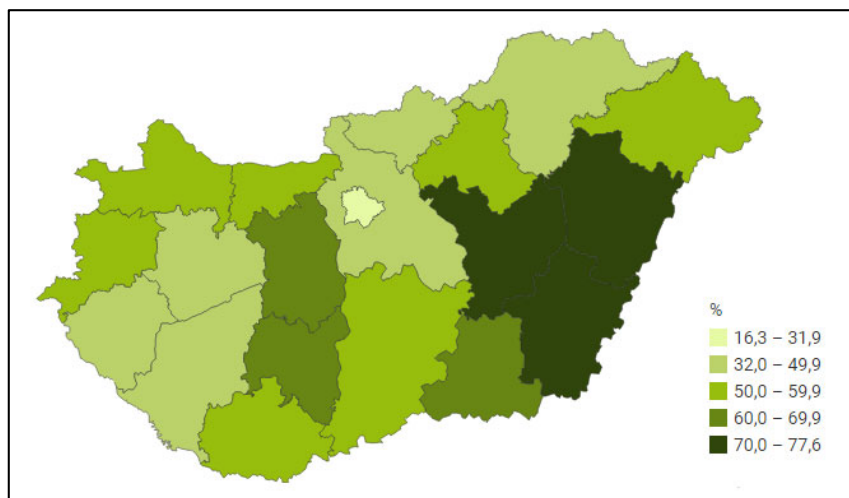
Forrás: saját szerkesztés KSH adatai alapján

Folyó áron a mezőgazdaság kibocsátása 2010-ben 833 945 millió Ft volt, ami egy évtized alatt 1 617 275 millió Ft-ra, vagyis közel a kétszeresére nőtt, azonban az ipari termelés volumene és növekedése jóval meghaladta az agrárium növekedését, ezért tapasztalható évek óta csökkenés. A bruttó hozzáadott érték esetében is hasonló értékeket láthatunk.

Az export értéke 2021-ben az élelmiszerekkel együtt 3.641 milliárd Ft volt, az import pedig 2.533 milliárd Ft. Folyó áron számolva az export 13%-kal nőtt az előző évhez képest. Az import szintén magasabb értéket, 14%-kal többet mutatott. Az export nagy részét a gabonafélék, hús- és húskészítmények, zöldségek és gyümölcsök, takarmányok, olajos magvak teszik ki, de 2021-ben a kivitel mennyisége több növénynél csökkent. Legnagyobb visszaesés (25,2%) az olajosmagvak és olajtartalmú gyümölcsöknél volt, a gabona és gabonakészítmények esetében 14,8%-os, a zöldség és gyümölcs kategóriánál 12,6%-os csökkenés történt. Az értékbeni változásnál azonban növekedés történt az árak emelkedése miatt. Itt legnagyobb mértékben az állati takarmányoknál és a hús- és húskészítményeknél tapasztalható emelkedés (KSH, 2022)

A növénytermesztés termőterülete 2022 nyarán 5.081.000 hektár volt, ez hazánk területének több mint felét teszi ki. Ennek legnagyobb része, vagyis 4.163.000 hektár szántó volt, ami a teljes mezőgazdasági terület 82%-át jelenti. A fennmaradó rész gyepek (15%) és gyümölcsösök, szőlők (3%) alkotják. Az idén 32 ezer hektárral több volt a mezőgazdasági célra használt terület. Ezen belül a művelési ágak részarányának változása nem volt jelentős.

A területi eloszlást tekintve az Alföldön a legnagyobb a mezőgazdasági területek aránya a teljes területhez képest. Azon belül is Békés vármegyében 70,6%, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében 77,1%, Hajdú-Bihar vármegyében 74%. Budapest után Zala vármegyében a legkisebb a mezőgazdasági területek hányada. Somogy vármegye is a sereghajtók között van 34,4%-kal (2. ábra).

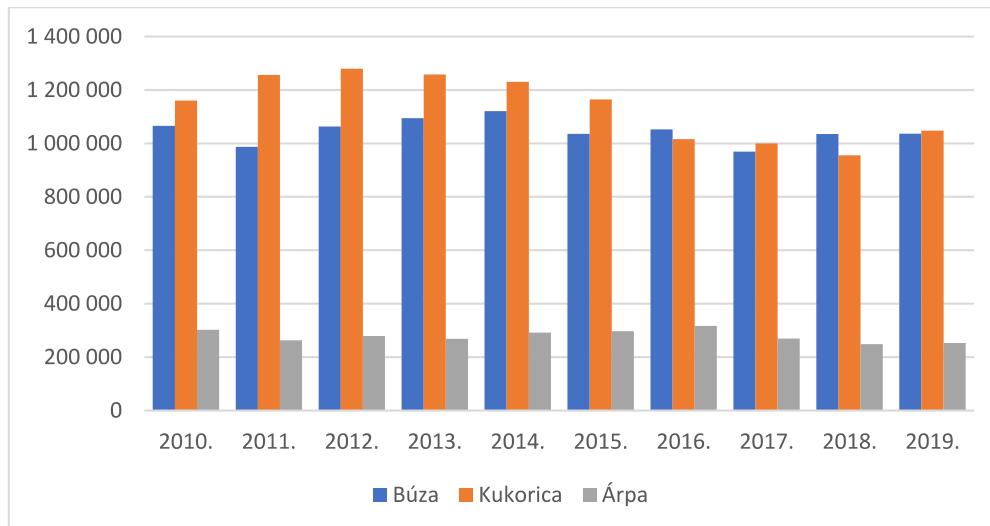

2. ábra A mezőgazdasági terület aránya vármegyei bontásban

Forrás: KSH, 2022

Minden vármegyében meghatározó a szántóföldi növénytermesztés, hiszen Magyarország területének 45%-a szántóként művelt terület volt 2022-ben. Mezőgazdasági terület szántóként való hasznosítása a dunántúli vármegyékben (Tolna, Baranya, Fejér, Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Vas) a legnagyobb arányú. Az Alföldön Békés vármegye emelkedik ki. Itt található az ország szántóinak 9,5%-a, és a megyében 90%-os a szántónak használt területek aránya. Somogy vármegyében is a szántóterületek domináltak 86,9%-kal. (KSH, 2022)

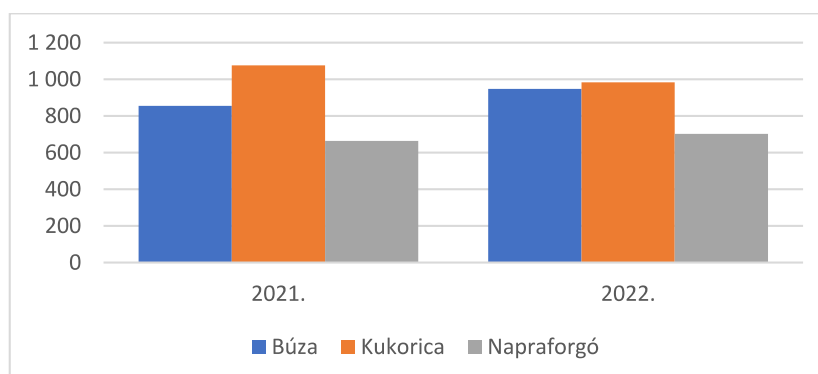
A termesztésben a gabonafélék és az olajos magvak szerepe a legnagyobb, a zöldségek közül pedig a kukoricáé és a zöldborsóé. A vezető növények termesztési aránya az elmúlt egy évtizedben alig változott. 2011-2016 között a kukorica vetésterülete meghaladta a búzáét, de 2017-2019 között közel azonos nagyságú területen termesztették. Az árpa termesztési területe a harmadik legnagyobb volt, de jelentősen elmaradt a másik két gabonától (3. ábra).

3. ábra A búza, kukorica, árpa vetésterülete, 2010-2019.

Forrás: saját szerkesztés KSH adatai alapján

2020. évre vonatkozóan nem találtam információt a Központi Statisztikai Hivatal oldalán. A statisztikában szereplő adatok bemutatása 2021-2022 évekre vonatkozóan kismértékben változott, ezért külön ábrán mutatom be, de az megfigyelhető, hogy 2021-ben és 2022-ben a kukorica vetésterülete nagyobb volt, mint a búzáé, bár a különbség elenyészőnek volt mondható az előző évben. Változásként megfigyelhető, hogy az utóbbi években az árpa helyett a napraforgó termesztési területe volt a harmadik legnagyobb (4. ábra)

4. ábra A búza, kukorica, napraforgó vetésterülete, 2021-2022

Forrás: saját szerkesztés KSH adatai alapján

A mezőgazdasági vállalkozások számában az elmúlt évben csökkenés történt. 2018-ban 471.930 vállalkozás foglalkozott mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és halászati tevékenységgel, ez a teljes vállalkozói kör 25%-a. 2021-re ez a szám 465.322 db-ra csökkent. A vállalkozási formák összetételében évek óta az önálló vállalkozások dominálnak, arányuk 2021-ben 97,2%-volt. Ezen belül az egyéni vállalkozók részaránya 5,18%. A társas vállalkozások száma 13.048 db volt, ami a teljes mezőgazdasági vállalkozói állomány mindössze 2,47%-át teszi ki. A vállalkozások számának változása ellenére az összetétel megoszlásában nem történt számottevő változás az elmúlt 10 évben.

2.2.2 Hazai számviteli specialitások

A mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozások tevékenysége számos tekintetben atipikusnak tekinthető. Az eredmény minden esetben a biológiai és természeti tényezőktől függ, amelyeket a vállalkozások nem tudnak befolyásolni. A szántóföldi növénytermesztésnél az időjárásnak van kulcsszerepe, ettől függ a termesztés hozama, illetve a költségekre hatással van. További jellegzetesség a ciklikusság, amivel számolni kell az erőforrás-szükséglet meghatározásakor, a munkaszervezés és a hatékonyság tervezésekor. Napjainkban pedig egyre nagyobb jelentőséget kapnak a fenntarthatósági szempontok is a mezőgazdasági termelés folyamatában. Ezeknek a szempontoknak a számvitelben is meg kell jelenniük (Bencze és mtsai, 2020).

Magyarországon a vállalkozások számviteli előírásait a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény tartalmazza. Ez vonatkozik a mezőgazdasági vállalkozásokra is, azonban van néhány specialitás, amivel esetükben számolni kell, mivel a képződő jövedelemre hatást gyakorol. Ebből három területet emelnék ki: a költségelszámolást, az önköltségszámítást és a mezei leltárt.

2.2.2.1 A költségelszámolás sajátosságai

A mezőgazdasági termelés során a költségek elszámolására Musinszki (2019) az elsődlegesen költséghely, költségviselő (6-os és 7-es számlaosztály), másodlagosan költségnemek szerinti elszámolást javasolja, de erre vonatkozóan a számviteli törvény nem ad kötelező érvényű útmutatást.

A 6-os számlaosztályban a vállalkozás irányításával és működésével összefüggő általános költségeket kell szerepeltetni. A költségeket érdemes különböző üzemek szerint, főtevékenység és azon kívüli, központi irányítás költségeiként csoportosítani.

A 7-es számlaosztályban történik a tevékenységek szerinti közvetlen költségek, valamint a hozamok elszámolása. A tevékenységeket alaptevékenységre és azon kívüli tevékenységre lehet felosztani. Alaptevékenységek közé a növénytermesztést, állattenyésztést, mezőgazdasági szolgáltatásokat, erdőgazdálkodást sorolják.

2.2.2.2 Önköltségszámítás sajátosságai

Az önköltség meghatározása a vállalkozások által meghatározott kalkulációs séma szerint történik. Ez a séma a különböző kalkulációs tételek összegyűjtését és rendszerezését jelenti. A tételek tartalmára hatással van az, hogy a költségtényezőket mennyire részletesen határozzák meg, milyen mértékű az egységeknél az erőforrások felhasználása, de az is, hogy mi a kalkuláció célja vagy milyen költségszámítási struktúrát alakított ki a gazdálkodó (Musinszki, 2012).

A növénytermesztés esetében a közvetlen önköltségbe az alábbi költségek kerülnek be: közvetlen anyagköltség, közvetlen energiaköltség, szerves trágya költsége, igénybe vett szolgáltatások, javítóműhely fenntartási költségei, egyéb fenntartási költségek, segédüzemi és egyéb segédüzemi költségek, növénytermelés káresemény miatt elszámolt összeg, melléktermék értéke. Utóbbi két tételt a kalkulációnál levonásba kell helyezni (Sutus, 2006).

Az önköltség számítására többféle módszer létezik. Az osztókalkulációs módszer használatakor az adott időszak minden költségét a megtermelt volumenhez kell viszonyítani, vagyis a költségeket el kell osztani a termékek mennyiségével. Ennek két típusa létezik. Egyik az egyszerű módszer, másik az egyenértékszámítás. Az egyszerű kalkuláció abban az esetben használható, ha csak egy főtermék termesztése történik. Az egyenértékszámítás során műszaki vagy egyéb (például megművelés ideje) egyenértékszámokat alkalmaznak a termék mennyiségének meghatározására. Amennyiben az általános költségeket osztják fel a kalkulációs egységekre, akkor a pótlékoló módszerre támaszkodni. Itt is két eljárás közül lehet választani, a költséggyűjtésen alapuló és a vizsgáló technika közül. Előbbi esetén a közvetlen költségeket kalkulációs egységenként, az általános költségeket összevontan számolják el. A vállalkozások azonban a leggyakrabban vegyes módszerrel, azaz a fentiek kombinálásával állapítják meg a termékek és szolgáltatások önköltségét (Miklósyné és mtsai, 2006).

2.2.2.3 Mezei leltár

A mezei leltár a mezőgazdasági növénytermesztés sajátos definíciója. Mezei leltárnak nevezik azt a befejezetlen termelésként előállított értéket, amely a növénytermesztés során keletkezett az adott évben. „Ezen eszközök költségei jellemzően a földterületen (azaz a mezőn) merülnek fel, és állományukat leltározással állapítjuk meg (innen az elnevezés is). ... A mezei leltár azokat a következő év – esetleg évek – növénytermesztése érdekében végzett költségeket, ráfordításokat összegzi, amelyek hozamai csak később, a következő évben, esetleg további években jelennek meg” (Sztanó, 2014, 9.)

Kurucz (2017) részletezi, hogy mik tartoznak bele a kategóriába. Ide sorolja azokat a több évre szóló beruházásokat, amelyek megtérülése csak a tárgyévet követő évben termelt növényekben, kertészeti árukban térülnek meg: élő növények (például lucerna) telepítése, szerves trágyázás, talajjavítás, gyomirtózás, ha több éven keresztül hat, az őszi munkálatok (vetések, mélyszántás, talajmunkák, műtrágyázás). Ezen tevékenységek közvetlen költsége a következő év növénytermesztésénél érvényesíthető. Szintén ide tartoznak a tárgyévben megtermelt növények

fel nem használt maradékainak beszántása, betakarítás után végzett talajmunkák, őszi metszés, a melegágyak jövőévi előkészítésének és a melegházakban megkezdett termelés költségei.

Az analitikus nyilvántartásban el kell különíteni az eszköz- és munkaerő-felhasználásokat, aszerint, hogy a költségként való elszámolás egy év alatt vagy több év alatt történik meg. A mezői leltárba csak azok a költségek és ráfordítások kerülhetnek, amelyek hozama egy vagy több év múlva realizálódik. A több évet érintő beruházások költségét időarányosan kell felosztani.

2.2.3 Hazai adózás jellemzői

A 2006/112/EK tanácsi irányelv rendelkezéseinek elfogadásával a tagállamok számára lehetővé vált, hogy a HÉA (hozzáadott értékadó) megfizetésére fordított adózási mechanizmust alkalmazzanak meghatározott termékek és szolgáltatások értékesítése, illetve nyújtása esetében, amelyek csalásra alkalmasak. Ebbe beletartozik a mezőgazdasági termékek egy meghatározott köre is. 2018-ban készült egy jelentés, amelyben megállapították, hogy a tagállamok és az érdekelt felek úgy ítélték, hogy a fordított adózási mechanizmus bár ideiglenes, de eredményes és hasznos átmeneti jellegű eszköznek bizonyult, illetve feltételezhető, hogy amennyiben ez az irányelv hatályát vesztené, akkor megfosztaná a tagállamokat a csalás elleni küzdelem hatékony eszközeitől, ezért a jelentésre hivatkozva a 2022/890 számú irányelv elfogadása által a fordított adózás 2026. december 31. napjáig érvényben marad.

A mezőgazdasági vállalkozások adózás szempontjából nem képeznek önálló csoportot, ugyanazok a szabályok vonatkoznak rájuk, mint a más tevékenységet folytató vállalkozásokra. Egyetlen kivételt jelent ez alól az áfa, amelyre az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (Áfa törvény) fordított adózásra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Magyarországon a fordított adózás 2006-os bevezetésének célja az volt, hogy visszaszorítsák a jogosulatlanul visszaigényelt áfa mértékét a leginkább érintett területeken, mint az építkezés vagy a mezőgazdaság. Az Áfa törvény 6. számú mellékletei tételesen felsorolják, hogy mely tevékenységek esetén kell alkalmazni a fordított adózást. Ebbe a körbe tartozik bizonyos mezőgazdasági termékek adásvétele is, mint: kukorica, búza, árpa, rozs, zab, triticales, napraforgó-mag, repce- és olajrepcemag, valamint szójabab (Varga, 2022).

A belföldi áfára vonatkozó fő szabály értelmében a számlát az eladó bocsátja ki a vevő részére, melyben felszámításra kerül az áfa. A számla bruttó végösszege jelenti az ellenértéket, amit a vevő köteles kifizetni. A fordított adózás rendszerében ez éppen ellentétesen történik, a fizetendő adót nem az eladó, hanem a vevő állapítja meg. Az eladó nem szerepeltethet az általa kiállított számlában áfát, tehát általa áthárított áfa nincs. A vevő jogosult lesz áfalevonásra és áfa fizetésre is kötelezett lesz ugyanazon ügyleten belül. Varga (2017) szerint ez a fajta rendszer hatékonyon kezeli az áfacsalásokat, bár megkövetel bizonyos ellenőrzéseket.

A fordított adózás az eladó számára is előnyt jelent, mert e szabályozás őket is védi, annak okán, hogy a kiszámlázásaik áfa nélküliek, így nem keletkezik áfa fizetési kötelezettségük. A

fordított áfa bevezetése előtt nagyobb összegű megrendelések esetén nehéz helyzetbe kerülhettek, akár csődbe is mehettek vállalkozások, ha a vevő által rendelt szolgáltatást elvégezték ugyan és ezáltal az elkészült számla miatt áfa fizetési kötelezettségük esedékessé vált, de a vevő az elvégzett szolgáltatás ellenértékét még nem fizette meg. Ez a veszély a fő szabály szerint a számlakibocsátó oldaláról nézve, az áfa törvény teljesítés szemléletű meghatározásából ered – melyet a törvény 55 §-a rögzít -, vagyis nem akkor keletkezik áfa fizetési kötelezettség, amikor a számla pénzügyi teljesítése megtörténik - kivéve a meghatározott bevételi értékhatárral rendelkező azon adózókat, akik jogosultak a pénzforgalmi áfa választására – hanem, a tényállás szerinti megvalósulás napján.

A fordított adózás alkalmazásának ugyanakkor vannak speciális feltételei. Az ügyletben résztvevő feleknek belföldi vállalkozásnak kell lenni és nem lehet olyan jogállásuk, ami az adófizetés követelését megakadályozza. A vevő oldali áfaalanyiságot minden esetben kötelező vizsgálni, mert nem teljesülés esetén a tételek kizárólag egyenes áfa felszámításával számlázhatók. Mivel a fordított áfánál az adófizetési kötelezettség megfordul, így nem alkalmazható a fő szabály a kötelezettség beálltának napjára nézve, hanem az adó megállapításának időpontjánál három időpont merül fel: a számla kézhezvétele, a számla kifizetése és a teljesítés utáni hónap 15. napja. Ezek közül azt kell figyelembe venni, amelyik a legkorábban volt (Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, 2022)

Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. számú törvényben 2011 szeptemberéig volt hatályban a megfizetettségi feltétel, ami nem adott lehetőséget az áfa-visszaigénylésre olyan bejövő számlák vonatkozásában, amelyek pénzügyi rendezése nem történt meg. 2011. július 28-án az Európai Unió Bírósága (EUB) kimondta, hogy ez a rendelkezés ellentétes az uniós joggal, ezért a magyar jogalkotó 2011. szeptember 27-ei hatállyal eltörölte azt. Azonban, az áfa késedelmes kiutalása miatti kamatról senki nem rendelkezett, amit évekkel később a magyar vonatkozású Delphi ügyben hozott EUB ítélet rendezett. Eszerint a megfizetettségi feltétel miatt ki nem utalt áfa összegek után az adózók késedelmi kamatra jogosultak, melynek részletszabályait a Kúria döntése fektetett le, ezáltal az adózóknak lehetőségük volt kamatigénnyel fordulni az adóhatósághoz 2016. december 31-ig. A későbbiekben számos adózó vitatta az adóhatóság kalkulációs módszerét és a kiutalt késedelmi kamatok összegét. A vita újra az EUB elé került, ahol megállapították, hogy a korábbi magyar adóhatósági gyakorlat nem összeegyeztethető a közösségi joggal, így a döntés értelmében a kamatmértéket meg kell növelni a monetáris értékvesztés összegével. A korábbi kamateljárásokban résztvevő adózók további kamatigénnyel fordulhattak az adóhatóság felé, aminek benyújtására 180 napos jogvesztő határidő állt rendelkezésre. (Deloitte.com)

Iparágtól függően a fizetési határidő többféle lehet. Viszonylag rövid időtartamnak minősül a 8 vagy a 15 nap, ami nem okoz finanszírozási gondokat és könnyebben tervezhetővé teszi a működést, de ennél hosszabb időszakokra is meghatározható a határidő, ami lehet akár 30, 45, 60 vagy akár 90 nap is, sőt akár egyedi megállapodás alapján ettől eltérő időszak is.

A mezőgazdaságban a vegyszert, vetőmagot árusító cégek addig adnak fizetési határidőt, amíg az input anyaggal termelődő gabonát el nem tudják adni. A számlák hosszú fizetési határideje azonban számos hátránnyal járhat: okozhat például árubeszerzési nehézséget, fejlesztéseket,

beruházásokat lehetetleníthet el, illetve növelheti az adminisztrációs feladatokat. (BÁV FAKTOR). A növénytermesztési tevékenységet végző vállalkozásoknak, azon belül a gabonatermelőknek viszont ideális likviditási helyzetet teremt, hogy a termények betakarításának és értékesíthetőségének időpontjára tevődnek át az input anyagok beszerzési számláinak pénzügyi rendezései. A tavaszi beszerzési számlák áfáját az EU-s döntést követően lehetőségük van visszaigényelni ki nem fizetett számlák esetén is, a folyamatosan felmerülő egyéb költségek finanszírozhatóvá válnak belőle és elősegíthetik az egyes fejlesztések időben hamarabb történő megvalósítását is.

Az általános forgalmi adó bevallásának rendjét a 2017 évi CL. adózás rendjéről szóló törvény (továbbiakban ART.) határozza meg, fő szabályként a kettő évvel korábbi adóteljesítmények alapján. Ennek megfelelően beszélhetünk havi, negyedéves és éves gyakoriságról is.

A vállalkozások érdeke, hogy a beszerzési számlák alapján visszaigényelhető áfa összegéhez mielőbb hozzájussanak, ezért a mezőgazdasági termelő cégek rendszerint élnek azon törvény adta lehetőséggel, hogyha a fő szabály szerint éves vagy negyedéves bevallási rend szerint kellene áfa bevallást leadniuk, akkor a törvény 3. számú mellékletében rögzítettek alapján a gyakoritott áfa bevallási rendre történő átsorolást kérelmezhetik. Az adóhatóság ezen adózói kör által benyújtott kérelmeket rendszerint kedvezően bírálja el, ezzel lehetőséget adva a havi bevallási rendre történő átállásra.

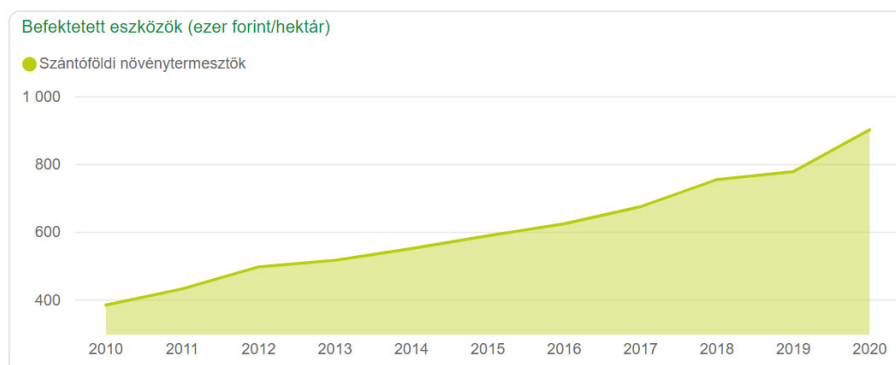
Az áfa kiutalására fő szabályként 75 napot rögzít a törvény. A 2016. január 1-től hatályba lépő törvény módosításnak köszönhetően bevezetésre került az adózók minősítése. Ennek megfelelően az adózókat három csoportba sorolták: a normál adózói kör, a megbízható adózói kör és a kockázatos adózói kör került meghatározásra. A törvényalkotó célja az adózók jogkövető magatartásának javítása, melyet ezen ösztönző és elmarasztaló utasítások megalkotásával kívánt elérni. A megbízható adózói kört jelentős kedvezmény igénybevételére jogosítja fel, ami az áfa kiutalások pénzügyi teljesítését a fő szabály szerinti 75 napról, részvénytársaság esetén 20 napra, egyéb vállalkozások esetében 30 napra redukálja. A gazdálkodásban ez tényszerűen azt jelenti, hogy míg egy általános besorolással rendelkező vállalkozás a tárgyidőszak utolsó napján beszerzett termék vagy szolgáltatás áfáját a következő hónap 20. napjáig vallja be és ezt követően 75 napig, összesen a beszerzéstől 100 napig kell várnia a kiutalásra, addig a megbízható adózói minősítés esetén ez a felére, 50 napra csökken.

2.3 Adatok elemzése

A nettó beruházások egy hektárra vetített értéke 2010-et kivéve pozitív volt, ekkor -3 ezer Ft/hektáros érték volt a jellemző. A további években 10-25 ezer Ft/ha közötti nettó beruházási értékeket mértek. A legmagasabb 2020-ban volt, de 2013-ban, 2018-ban és 2019-ben is meghaladta a 20 ezer Ft-os határt. (Agrárközgazdasági Intézet, 2022).

A befektetett eszközök értékében egyenletes stabil növekedés történt. 2010-ben 383,22 ezer Ft-nyi befektetett eszköz jutott egy hektárra. Az éves növekedés mértéke 2010-2012 között és 2019-2020. között volt a legnagyobb, ekkor meghaladta a 15%-ot, igaz, 2010-ben nagyon alacsony értékről indult. Egy évtized alatt a szántóföldi növénytermesztők befektetett

eszközeinek értéke 235%-kal emelkedett meg, így 2020-ra meghaladta a 900 ezer Ft/hektáros értéket (5. ábra).

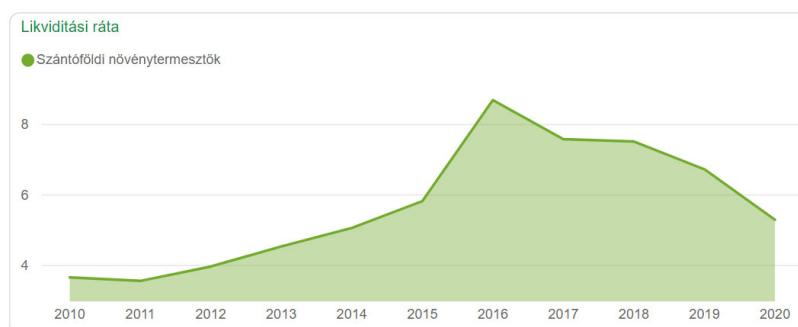

5. ábra Befektetett eszközök értékének változása, 2010-2020.

Forrás: Agrárközgazdasági Intézet, 2022

A forgóeszközöknél a befektetett eszközökhöz hasonlóan egyenletes emelkedés történt, a kezdeti 212 ezer Ft-os hektáronkénti összeg 2020-ra 500 ezer Ft lett, így tíz év alatt 235%-kal nőtt meg a vállalkozások forgóeszközértéke. Ez a növekedési ütem éppen megegyezik a befektetett eszközök növekedési ütemével.

A likviditási ráta értéke 2010-ben átlagosan 3,54 volt, ami kedvezőnek tekinthető. 2011-ben és 2012-ben enyhe mértékű javulás történt a rátában, de még így is 4 alatt maradt. 2013-tól azonban erőteljes növekedésnek indult, különösen 2015-ről 2016-ra történt nagyobb mértékű változás, amikor 5,81-ről 8,67-re ugrott a mutató értéke (6. ábra). A következő időszakban évente kisebb-nagyobb mértékben csökkent az arány, végül 2020-ra 5,28-as értéket mutatott. A csökkenés ellenére is több mint 1,3-nal nagyobb volt az érték, mint azelőtt, hogy a mezőgazdasági termékekre is bevezették a fordított adózást.

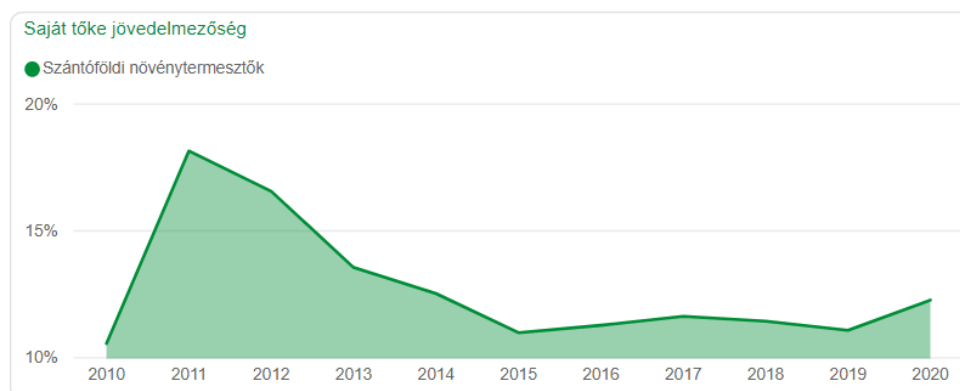
6. ábra A likviditási ráta változása, 2010-2020.

Forrás: Agrárközgazdasági Intézet, 2022

A bruttó termelési érték alakulásáról elmondható, hogy 2010-től pozitív irányú elmozdulás történt. Két év alatt 280,82 ezer Ft-ról 403,8 ezer Ft-ra emelkedett a termelési érték, ami közel másfélszeres változást jelent. 2013-tól egy lassúbb növekedési ütem következett be, majd 2017-

es enyhe mértékű visszaesést követően meglódult. 2020-ban közel 560 ezer Ft értéket termeltek hektáronként, ami éppen a duplája volt a 2010-es értéknek.

Kíváncsi voltam a saját tőke arányos jövedelmezőségére, ami meglepő értékeket mutatott. Az adatok szerint 2011-ben volt a legmagasabb (18,12%) a mutató, majd a további években fokozatosan csökkent. 2015-ben állt meg ez a tendencia, majd a további években stagnálást mutatott egészen 2020-ig. Ebben az évben a korábbi, 11% körül értékekhez képest kismértékű javulás történt, 12,24%-ra emelkedett a ROE értéke (7. ábra).

7. ábra Saját tőke arányos jövedelmezősége, 2010-2020.

Forrás: Agrárközgazdasági Intézet, 2022

3 ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

Elemzésemben arra keresem a választ, hogy milyen vagyoni és pénzügyi változásokat okoz a fordított áfa alkalmazása a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó mezőgazdasági vállalkozásoknál. Ezzel kapcsolatban három kutatási kérdést vizsgálok:

1. Javult a vállalkozás likviditása a fordított áfa bevezetése által?
2. Az állandó visszaigénylő pozíció kedvezően hatott a beruházások finanszírozására, növelve a vállalkozás vagyonát?
3. Az új beruházásoknak köszönhetően nő a vállalkozás hatékonysága?

Elsőként kvantitatív elemzést végzek szekunder módon. Az elemzést a szántóföldi növénytermesztési tevékenységet folytató vállalkozásokra szűkítem le. A szekunder információk elemzését végzem el, ahol a magyar szántóföldi növénytermesztők néhány jellemző értékeit vizsgálom meg 2010-2020. közötti időszakban. Az elemzésnél az Agrárközgazdasági Intézet Tesztüzemi Információs Rendszer adataira támaszkodom.

A kutatás második részében primer kutatást végzek egy magyar mezőgazdasági vállalkozás bevonásával. A vállalkozás könyvvezetésén példát mutatok arra, hogy a gyakorlatban hogyan alakul a számvitel mezőgazdaságra szabása. Majd a 2012-2020. közötti időszak főkönyvi kivonatait és beszámolóinak adatait felhasználva azt vizsgálom, hogy a fordított adózás milyen számszerű változásokat okozott a társaság működésében, különös tekintettel a vagyoni helyzetre és a likviditásra, de a jövedelmezőséget is mérem.

Tekintettel arra, hogy a vállalkozástól nem kértem hozzájárulást nevének és egyéb, azonosításra alkalmas adatainak közléséhez, az elemzést anonim módon készítem el, de a felhasznált számviteli és pénzügyi adatok a valóságnak megfelelnek. A vállalkozásra Minta Kft. néven fogok hivatkozni.

4 A FORDÍTOTT ADÓZÁS HATÁSA A VÁLLALKOZÁSOK VAGYONI ÉS PÉNZÜGYI HELYZETÉRE

4.1 Primer kutatás

Az Agrárközgazdasági Intézet (továbbiakban: AKI) adatai szerint javult a szántóföldi növénytermesztő vállalkozások pénzügyi helyzete, mely nyilván nem csak az adózási szabályoknak köszönhető, hanem ebben az időjárás is fontos szerepet játszik, de megemlíthető akár az Agrár Széchenyi Kártya is. Véleményem szerint az országos adatok nem nyújtanak kellő mélységű információt, ezért ennek tükrében szükségesnek tartottam kiemelni egy Somogy vármegyei szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társas vállalkozást és azon keresztül bemutatni egyrészt a mezőgazdaság vállalkozásokra jellemző speciális számvitel alkalmazását, másrészt a fordított adózás hatásait. Az adatok alapján azt vizsgálom, hogy a vállalkozásnál is javult-e a pénzügyi helyzet, és ha igen, akkor milyen tényezők álltak a javulás mögött, ezt mennyiben befolyásolta a fordított ÁFA likviditásra gyakorolt hatása.

A számviteli jellemzőket röviden a napi könyvvézetési gyakorlat bemutatásával, az adózást pedig a társaság vagyoni és pénzügyi helyzetére gyakorolt hatásán keresztül igyekszem szemléltetni.

4.1.1 Vállalkozás bemutatása

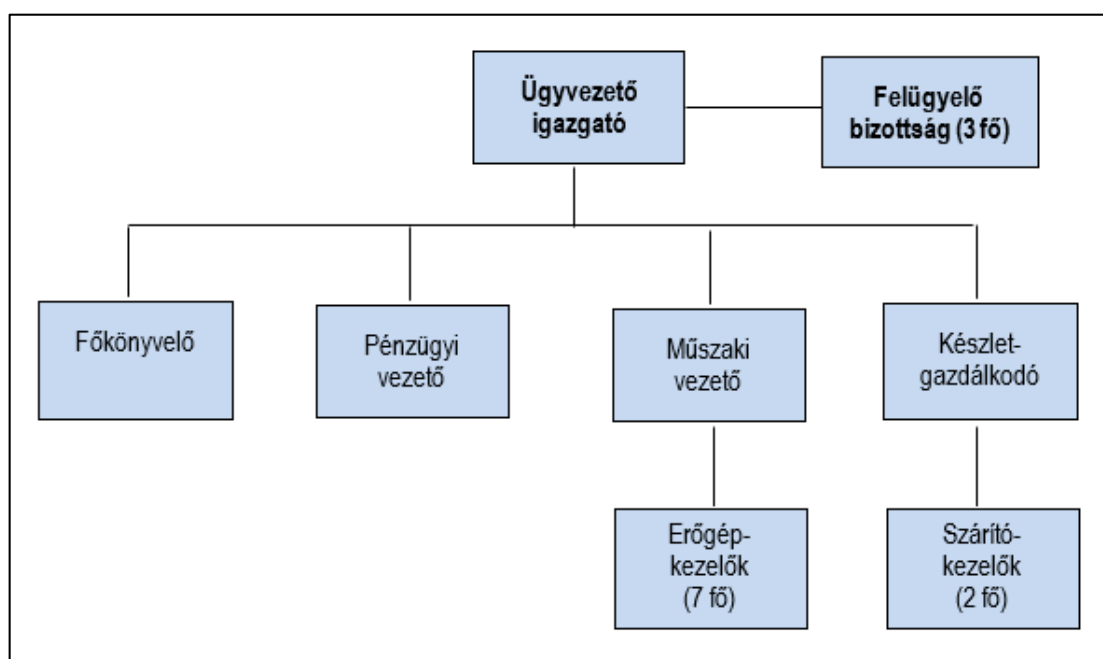
A Társaság 2002-ben alakult, jogelődje egy mezőgazdasági termelőszövetkezet volt. A termelőszövetkezet története 1959-ig nyúlik vissza, ami 1978-ban és 1987-ben egy-egy szövetkezettel bővült, így 3200 ha szántóval, 400 ha erdővel és 400 ha rét/legelővel gazdálkodott. A növénytermesztést haszonállattartással egészítették ki, szarvasmarha, ló, sertés is szerepelt az állományban. A rendszerváltást követően, a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény, illetve annak hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény hatására a jogelőd négy termelési egységre vált szét: két szövetkezet, egy magángazdaság alakult, és a korábbi termelőszövetkezet jogutódjaként jött létre a Minta Kft.

A vállalkozás céljai között az szerepelt, hogy a meglévő erőforrásokat minél optimálisabban kihasználja, illetve amennyiben szükséges, megfelelő mértékben fejlessze, így a gazdálkodást hosszú távon jövedelmezően, a piaci igényekre reagálva fenntartsa. A termelő, szolgáltató és értékesítési feladatokat is ellátó cég fő tevékenysége a 0111 TEÁOR számú Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése. A szántóföldi kultúrnövények termesztését összesen 1300 hektáron végzi, ebből 350 ha búza, 550 ha kukorica és 300 hektár napraforgó, illetve szántóterület és gyepek voltak az elmúlt években.

A növénytermesztést meghatározza a környék talaja. A savanyodásra hajlamos, barna erdőtalaj aranykorona értéke: 17, humusztartalma 0,9-19 között van. Arany-féle kötöttségi száma 34. A terület domborzata változatos, ezért az öntözéses növénytermesztés nem megoldható. Nagyobb méretű, egybefüggő, sík terület és öntözővíz nem áll rendelkezésre.

A vállalkozás székhelye egy Somogy vármegyei kisvárosban van. Szintén ugyanott három telephellyel rendelkezik, melyből egyik a központi iroda. A városhoz tartozó külterületen gépműhelyt és szárító-terményraktárt üzemeltet.

A Kft. tulajdonosi köre 21 fő magánszemélyből áll. A szervezeti felépítést a 8. ábra mutatja. A társaság élén az ügyvezető igazgató áll, aki 80%-os tulajdonrészrel rendelkezik, ezért a társaság stratégiájával, gazdálkodásával kapcsolatban önállóan is dönthet. A felügyelő bizottság az ügyvezető igazgató mellett tevékenykedik. Az ügyvezető igazgató munkáját a főkönyvelő, a pénzügyi vezető, a műszaki vezető és a készletgazdálkodó segíti. A műszaki vezető az erőgépezetők, a készletgazdálkodó a szárítókezelők munkáját irányítja. Foglalkoztatotti létszáma jelenleg 12 fő.

8. ábra A Minta Kft. szervezeti felépítése

Forrás: saját szerkesztés Minta Kft. adatai alapján

A társaság törzstőkéje 321,4 millió Ft. Kapcsolt vállalkozással nem rendelkezik. Fennállása óta minden évben nyereségesen működött, hitellel nem rendelkezik. 2021-ben közel 722 millió Ft árbevételt realizált, mely teljes egészében belföldi értékesítésből származott. Ezen túlmenően az aktivált saját termelésű készletek állományváltozása: 8,774 millió Ft-ot, az egyéb bevételek összege 137 millió Ft-ot tett ki.

Adózás előtti eredménye 197,4 millió Ft volt, mellyel kapcsolat 3,983 millió Ft adófizetési kötelezettség keletkezett. Így 2021-ben 193,4 millió Ft adózott eredményt ért el. Ez az összeg mintegy 39 millió Ft-tal, vagyis 25,5%-kal volt magasabb az egy évvel korábbi eredménynél.

4.1.2 Számviteli jellemzők

A vállalkozás kettős könyvvitelt vezet a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény előírásai alapján. A vásárolt készleteket tényleges beszerzési áron, a saját termelésű készleteket év közben elszámoló áron tartja nyilván, melyet év végén tényleges bekerülési értékre korrigál. A befejezetlen termelést tényleges költségen értékeli.

A Társaság a tárgyidőszakra a várható gazdasági adatok miatt éves beszámolót készít. Az eredmény megállapításának választott módja: összköltség eljárás. A beszámolóban a mérleget „A”, az eredmény-kimutatást „A” változatban állítja össze. Az üzleti év megegyezik a naptári évvel.

Eredménykimutatását összköltség eljárással készíti, költségeit költségnemenként könyveli, a 6-7 költségbontást munkaszámos kimutatásban valósítja meg. Ezt részletezi a 9. ábra.

61		71	
611	Gépműhely	71111	Őszi búza költségei
63		71121	Őszi árpa ktgei
6311	Nagytraktor üzem-JD	71122	Tavaszi árpa ktgei
6312	Egyéb traktor, pótkocsi	71131	Kukorica ktgei
633	Kombájnüzem-CLASS L.	71140	Cukorrépa ktgei
636	Szárítóüzem költségei	71142	Napraforgó ktgei
6371	Talajművelő gépek-NAGYTELJ.EKE	71143	N.forgó vetőmag ktgei
6372	Talajerőviszp. gépek költsége		
6373	Növényvédelem gépeinek ktge	71802	Tavaszi szerves trágyaszórás
6375	Vont. talarn.brta. gépek ktge	71803	Őszi szerves trágyaszórás
6376	Vontatott c.répa betakg. ktge	71804	Tavaszi talajelőkészítés
6377	Növényápolás gépei ktge	71811	Köv.évi őszi búza ktgei
64		71821	Köv.évi őszi árpa ktgei
641	Növénytermesztés ált.ktgei	71831	Köv.évi kukorica ktgei
66		71843	Köv.évi káposztarepce ktgei
661	Központi irányítás költségei	71844	Köv.évi zöldítés
67		75	
671	Növényterm. értékesítés ktge	752	Mg-i szolgáltatás ktgei
		754	Bérszárítás, tárolás ktgei
		76	
		762	Értékesítés költségei
		763	Intervenció raktározás ktge
		764	Szállítási tevékenység ktgei
		79	
		79111	Őszi búza HOZAMA
		79131	Kukorica HOZAMA
		79142	Napraforgó HOZAMA
		79191	STK átvezetése

9. ábra A munkaszámok listája

Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

A 6-os számlaosztály üzemi, gyáregységi, vállalati általános költségei jelennek meg a 6-os munkaszámoknál, itt történik a közvetett költségek elszámolása. Ebbe a csoportba került a gépműhelyhez, a traktorüzemhez, a kombájnüzemhez, a szárítóüzemhez, és a különböző gépekhez (talajművelés, növényvédelem, betakarítás, növényápolás) tartozó költség (61-63.) feltüntetése. A 64-es alatt a növénytermesztés általános költségei, a 66-os csoportban a központi irányítás, a 67-esnél a növénytermesztés értékesítéséhez kapcsolható költségek jelennek meg.

A költséghelyek szerinti felosztásnál a 71-es számlaszám alatt a növénytermesztési tevékenység költségei vannak alábontva. Mivel a vállalkozás többféle növényt termeszt, ez a kategória számos sort tartalmaz. Külön történik a tárgyévben termesztett növények költséggyűjtése (711), illetve a talajelőkészítés és a következő évben termesztett növényekkel kapcsolatban felmerült költség gyűjtése (718). Az igénybe vett mezőgazdasági szolgáltatások költségei a 75-ös számlánál jelennek meg. Az értékesítés és hozzá szorosan kapcsolódó raktározás és szállítási tevékenység elszámolása a 76-os számlacsoportban szerepelnek. A tevékenységek költségeinek átvezetésére és elszámolására használ 79-es csoportban a növénytermesztés hozamai és a saját termelési készletek átvezetése történik.

4.1.3 Fordított adózás hatása a vállalkozás vagyoni és pénzügyi helyzetére

A fordított áfa számlázás legszembetűnőbb hatása az volt, hogy a cég állandó visszaigénylő pozícióba került. A 468. áfa elszámolási egyenlegét gyűjtöttem össze a 2. táblázatban. Az adatok 2015-től álltak rendelkezésre. Abban az évben 1.883.084 Ft tartozik egyenleget mutatott a főkönyvi számla, 2016-ban viszont 48.172.790 Ft-ot. Ennek hátterében a 160 millió Ft összértékű műszaki gép beruházás állt. 2017-től megközelítőleg hasonló, de továbbra is tartozik egyenlegek követik egymást a táblázatban bemutatott adatok szerinti értékben. (2. táblázat)

2. táblázat

A Minta Kft. áfa elszámolási számla egyenlege (Ft), 2015-2020.

	468. Áfa elszámolási számla	
	<i>Tartozik</i>	<i>Követel</i>
2015.	1 883 084	0
2016.	48 172 790	0
2017.	18 803 018	0
2018.	21 655 000	0
2019.	13 590 000	0
2020.	19 897 000	0

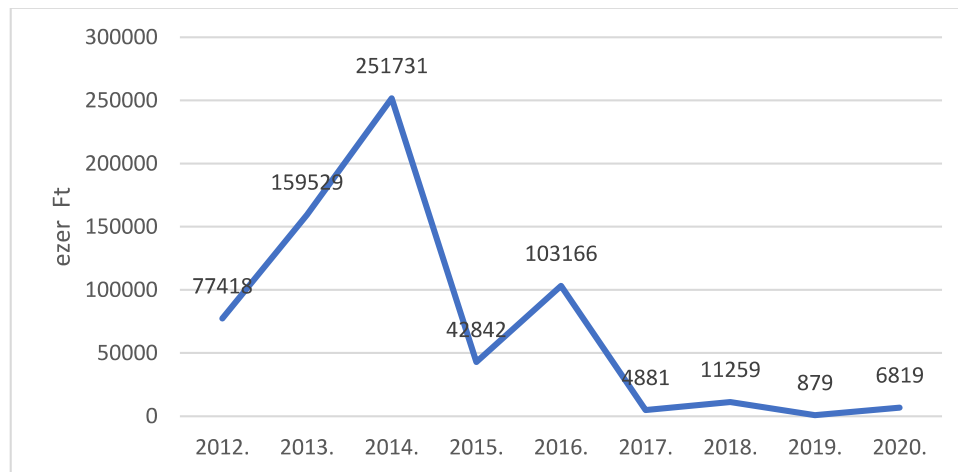
Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

Ez azért volt kedvező a cégre nézve, mert a felhalmozott, visszaigényelhető áfát adófolyószámlák közötti átvezetéssel bérjárulékok és egyéb kötelezettségek fizetésére tudta fordítani és a fennmaradó részt kérte ki a bankszámlájára. Az átvezetés miatt kevesebb utalást kellett bankon keresztül teljesíteni, így jelentősen csökkentek a banki költségek is.

A vállalkozás beszállítói az input anyagok számláinak kifizetésére általában 180 napos fizetési határidőt biztosítottak, amelyet - a korábban bemutatásra került 50 napos áfa kiutalás miatt - a 180 nap letelte előtt a vállalkozás 3-szor is hasznosítani tudott (pl. járulékfizetésre stb.).

Amíg nem volt a fordított áfa, addig az értékesítések során keletkezett fizetendő áfa mindig több volt, mint a levonásba helyezhető, tehát általában befizető pozícióban volt, amely havi vagy negyedéves áfa utalásokat eredményezett.

A fordított áfa bevezetése azt is eredményezte, hogy a kibocsátott számlák értéke kisebb lett, mivel nem tartalmazta az áfát. Így az egy időszakra jutó fizetetlen vevőállomány jelentős mértékben csökkent. (10. ábra)

10. ábra A Minta Kft. vevők állományának alakulása, 2012-2013.

Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

Az alacsony kintlévőségek jobb likviditási helyzetet teremtettek a cégnél, hiszen egy-egy értékesítési számla esetenként százmillió nagyságrendű, amelyekre korábban több tízmillió forintos áfa rakódott, mely áfa kötelezettséget generált a cégnél akkor is, ha a vevő nem fizette ki a számlát. Nem mindegy, hogy csak 200 millió Ft-os számla kifizetésére vagy $200 + 54 = 254$ millió Ft-ra várunk, amelyből – akár kifizették, akár nem – 54 millió Ft-ot határidőre a NAV részére el kellett utalni. További nagyon pozitív hatása a nemfizető vevők kockázatának meredek degresszív irányváltása.

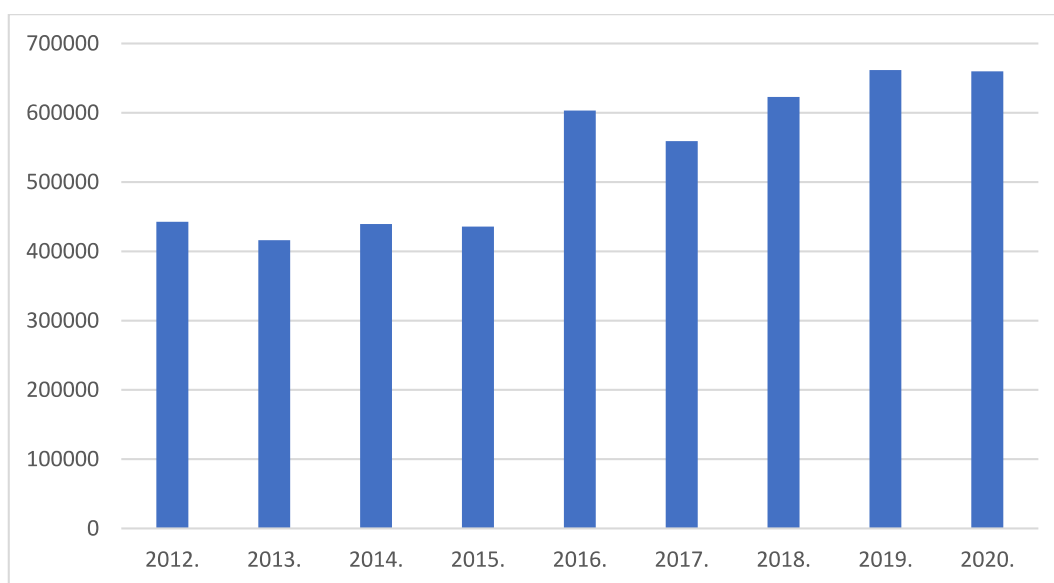
Megnéztem a cég likviditási rátáinak alakulását, az adatokat a 3. táblázat mutatja. A likviditási rátát (forgóeszközök aránya a rövid lejáratú kötelezettségekhez) és a likviditási gyorsrátát (forgóeszközök készletek nélkül, ez osztva rövid lejáratú kötelezettségekkel) számoltam ki. Mindkét esetben jóval 2 feletti értékeket mutatott a 2012-2016-ig tartó időszak, azt követően pedig többszörösére nőttek az értékek.

A Minta Kft. likviditási rátáinak értékei, 2012-2020.

	<i>likviditási ráta</i>	<i>likviditási gyorsráta</i>
2012.	9,93	6,97
2013.	8,19	5,61
2014.	6,67	4,62
2015.	10,47	6,81
2016.	7,53	5,77
2017.	118,59	91,32
2018.	250,59	177,50
2019.	143,49	114,54
2020.	66,46	60,88

Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

A befektetett eszközök állományában is növekedés valósult meg. 2012-ben 442 millió Ft-os volt az állomány, ami 2014-ben közel 23 millió Ft-tal emelkedett, két év múlva további 167 millió Ft-os bővülést mutat, majd 2018-ban és 2019-ben is emelkedett a befektetett eszközök állománya. A 2012-től 2020-ig tartó időszakban közel másfélszeres bővülés történt, ami összességében 219 millió Ft-ot jelent (11. ábra).

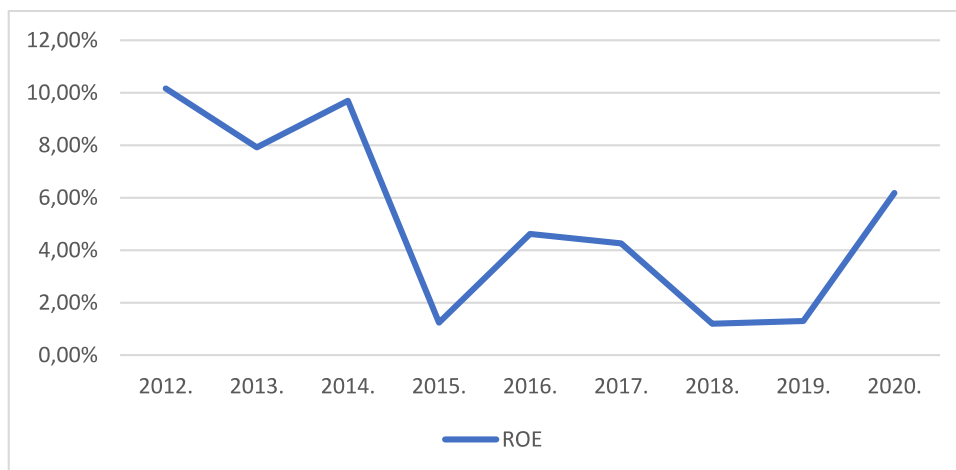
11. ábra A Minta Kft. befektetett eszközeinek állománya, 2012-2020.

Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

Az új gépek a régi gépek karbantartási és javítási költségeinek meredek zuhanását idézték elő, amelynek hatására a nyereségtartalom nőtt. Korábban a meghibásodott gépek miatt elmaradó munkafolyamatok termelés kiesést okoztak, amely az új gépek megvásárlásával kiküszöbölésre került. Minden munkafolyamatot akkor és abban az időben el tudnak végezni, amikor a növénykultúra ezt megkívánja.

További hatásként a folyamatosan megújításra kerülő géppark után elszámolható értékcsökkenést említeném, ami az adott évi eredményt csökkentette, de pénzkiáramlást már nem eredményezett, vagyis a működési cash flow folyamatosan nőtt. Ennek következtében a vállalkozás hitelállománya visszaszorult, 2012 óta hátrasorolt és hosszú lejáratú kötelezettsége nincs a vállalkozásnak.

A jövedelmezőségnél a ROE-t vizsgáltam (12. ábra). A sajáttőke-arányos adózott eredmény 2012-ben volt a legmagasabb, ekkor 10%-on állt. A következő években többször csökkent a mutató, a legnagyobb visszaesés 2014-ről 2015-re következett be, amikor 9,69%-ról 1,24%-ra zuhant. A mezőgazdasági vállalkozások esetében a 10%-os ROE átlagosnak tekinthető, de nem ritka 3-4%-os arány sem. A Minta Kft. azonban több évben még ezt az alacsony szintet sem tudta elérni. Ez elsősorban a magas, és egyre növekvő saját tőke értékének tudható be. 2020-ban például 2,49 milliárd Ft-ot tett ki. Az ezzel szemben állított adózott eredmény értéke a legjobb eredményű évben (2012-ben) is „csak” 180 millió Ft volt, de 2015-ben – amikor a legkisebb profitot termelte a cég – 25,8 millió Ft.

12. ábra A Minta Kft. ROE értékének alakulása, 2012-2020.

Forrás: saját szerkesztés a Minta Kft. adatai alapján

5 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Az elvégzett elemzések után úgy vélem, elég adat áll rendelkezésemre, hogy kutatási kérdéseim alapján megvizsgáljam miként hatott a fordított ÁFA bevezetése, illetve a ki nem egyenlített számlák ÁFA-jának visszaigénylési lehetősége a szántóföldi növénytermesztés végző vállalkozások pénzügyi helyzetére 2012-től napjainkig.

Az első kutatási kérdésem úgy szólt, hogy a fordított áfa bevezetése miatt javult-e a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások likviditása. Az országos adatokból kiderült, hogy egy évtized alatt 235%-kal nőtt a forgóeszközök hektáronkénti állománya. Összességében szintén nőtt a vállalkozások likviditási rátája, bár a növekedés nem volt egyenletes. A Minta Kft vizsgálata során is megállapítható a likviditás számszerűsített növekedése, mely több tényező együttes hatásaként érvényesült. Fő tényező a fordított áfából eredő visszaigénylő pozíció, mely által az áfa 50 napon belül a vállalkozásnál javította a likviditás helyzetét, azáltal, hogy a szállítói számlák kifizetésének esedékességéig akár többszörösen és felhasználható volt az egyéb kötelezettségek rendezésére. Jól megfigyelhető a kintlévőségek átlagos állományának csökkenése is, amely szintén javított a vállalkozás pénzügyi helyzetén. Összességében az általam vizsgált cégnél kimutatott értékek is alátámasztják az országosan mutatkozó pénzügyi helyzet javulást, ezért első kutatási kérdésemre a válasz: igen, javult a vállalkozások likviditása.

Arra a kérdésre is kerestem a választ, hogy az állandó visszaigénylő pozíció miatt javult-e a beruházási kedv, és ezáltal nőtt-e a vállalkozások vagyona. Ehhez a nettó beruházások és a befektetett eszközök változását vizsgáltam meg. Az AKI adatai szerint a nettó beruházási érték összességében növekedett, de évente eltérő mértékben. A befektetett eszközök 1 hektárra vetített értékében viszont egyenletes emelkedés történt a hazai szántóföldi növénytermesztők körében. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy ez nem feltétlenül a fordított áfa hatása, hiszen ez csak egy technikai beszédési mód, önmagában nem okozhat beruházás ösztönzést. Véleményem szerint az emelkedés hátterében többek között a Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja (továbbiakban: NHP) és az Agrár Széchenyi Kártya adta lehetőségek ösztönözhatték a beruházásokat.

A jegybank 2013 júniusában indította a NHP-ot, annak érdekében, hogy a kkv-hitelezés akkori csökkenő trendjét megfordítsa, de később fontos szerepet játszott a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásainak enyhítésében is. Az MNB becslései szerint az NHP 5 százalékpontot meghaladó mértékben járult hozzá a gazdasági növekedéshez 2013 és 2021 között, valamint jelentősen javította a programban részt vevő vállalatok hatékonyságát és termelékenységét. (MNB hivatalos oldala, 2022)

A Minta Kft. beruházási és befektetett eszközök változásának jellemzői hasonlítanak az országos tendenciához. Beruházásokra korábban 2 évente, 2018. után évente sor került, amivel emelkedett a befektetett eszközök állománya. Mindezek miatt elmondható, hogy javult-e a beruházási kedv és ezáltal nőtt-e a vállalkozások vagyona.

Harmadik kutatási kérdésem arra irányult, hogy az új beruházásoknak köszönhetően nőtt-e a vállalkozás hatékonysága, jövedelmezősége. A saját tőke arányos jövedelmezőség az országos átlag vonatkozásában 2011-ben és 2012-ben mutatta a legjobb értékeket, utána azonban visszaesett és több évig 11% körüli értéken stagnált. A Minta Kft.-nél hasonló tendencia figyelhető meg, ott is csökkent a jövedelmezőség szintje, ráadásul még az országos átlag értékeit sem érte el. Ezen eredmények okán megállapítható, hogy a vállalkozások hatékonysága nem javult a beruházások által.

Az országos átlagtól történő elmaradás oka véleményem szerint abban keresendő, hogy az adózott eredmény 100%-os visszaforgatási rátája mellett is a vállalkozás erősen konzervatív finanszírozást valósított meg. A vizsgált időszakra jellemző jegybanki alapkamat csökkentő tendencia 2020. júliusáig tartott, amely a betétekben tartott pénzeszközökre nagyon alacsony hozamot biztosított, így a kapott kamat nem tudott hozzájárulni az adózott eredmény kellő mértékű növekedéséhez.

A fordított adózásnak több kedvező hatása érhető tetten a vállalkozásoknál. A likviditás javulásával egyéb könnyebbségek és pénzügyi előnyök is következtek. Az „egyenes” áfafizetés rendszerint nagyobb pénzáramlást követelt egy-egy határidő esetén a cégektől, akkor is, ha a vevők még nem fizették ki a kibocsátott számlák ellenértékét.

Véleményem szerint a fordított áfával finanszírozás szempontjából sokkal jobb helyzetbe kerültek a mezőgazdasági cégek – tekintettel a határidőre nem fizetés elterjedésére is - ezért célszerű volna szélesebb termékköre kiterjeszteni. Ezzel nem csak a vállalkozások helyzetén lehetne javítani, hanem az eredeti célhoz, az áfacsalások minél szélesebb körű visszaszorításához közelebb lehetne kerülni.

6 ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatomban a mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások speciális számvitelét és adózását, illetve ezek hatásait vizsgáltam.

Az irodalmi áttekintés keretében röviden kitértem az Európai Unió közös agrárpolitikájára, majd a mezőgazdasági számvitel és adózás uniós szabályait ismertettem. A számviteli szabályozás a Nemzetközi Pénzügyi és Számviteli Standardok szerint történik, melyet az Európai Parlament is elfogadott. A mezőgazdaságra vonatkozó szabályokat az IAS 41 standard tartalmazza, melynek jelentősebb pontjait kiemeltem.

Az Unión belül a mezőgazdasági szereplők adózására nincsenek egységes előírások, az adók és adókedvezmények mértékét a tagállamok határozzák meg. Több tanulmány is született, amelyben az egyes tagállamok adózási rendszerét hasonlítják össze.

A szerzők minden esetben megállapították, hogy jelentős eltérés van a nemzeti adózásban, és több alkalommal különböző csoportokat alakítottak ki aszerint, hogy milyen az adózás szintje. Nem csak az jövedelemadó, hanem az áfára is kiterjesztették a vizsgálatot. Itt is mintákat tártak fel, illetve összegyűjtötték azokat a szempontokat, amelyeket a tagállamok az áfával kapcsolatban alkalmaznak. Továbbá összefüggésbe hozták a mezőgazdasági termelés szintjét a különböző adószintekkel. A folyamatos jelentések kimutatták, hogy a fordított áfa bevezetése hatékony intézkedésnek bizonyult az áfa csalások visszaszorításában, emiatt született meg a döntés az alkalmazás további meghosszabbítására, mely egyelőre 2026. december 31-ig lesz érvényben.

A mezőgazdaság magyarországi jellemzőinél makrogazdasági adatokkal igyekeztem valós képet festeni az agrár szektor súlyáról, az export mértékéről, a növénytermesztés termőterületének nagyságáról, területi eloszlásáról, a meghatározó növényekről, továbbá a mezőgazdasági vállalkozások számáról. A hazai számviteli sajátosságok közül kiemeltem három területet, mivel ezek hatása is megmutatkozik a jövedelem termelődésében. Ezek ismertetése után áttértem az adózás, azon belül is a fordított adózás témakörére. Terjedelmi okokból csak a legfontosabb törvényi előírásokat gyűjtöttem össze a fordított áfával kapcsolatban.

Saját kutatásomban primer elemzést végeztem azzal a céllal, hogy válaszokat találjak kutatási kérdéseimre a fordított áfa mezőgazdasági vállalkozásokra gyakorolt hatásaival kapcsolatban. A vizsgálatok eredményeképp sikerült igazolni, hogy a fordított adózás, valamint az ágazatra jellemző megnövelt esedékességű szállítói számlák miatt a vállalkozások likviditása megnőtt. Ugyancsak bizonyítást nyert, hogy az állandó visszaigénylő pozíció javította a beruházások finanszírozását, és megnőtt a vagyon mértéke, valamint jó hatással volt a forgóeszköz finanszírozásra is.

Nem sikerült azonban alátámasztani, hogy az új beruházások növelték volna a jövedelmezőséget, hiszen mind az országos adatoknál, mind a Minta vállalkozásnál csökkent a vizsgált időszakban a jövedelmezőség mértéke.

Azt gondolom, hogy ennek háttérében több minden állhat, mint például a költségek nagyarányú növekedése, pl. az új tartós eszközök megjelenő értékcsökkenése, amit esetleg az eladási árakban nem, vagy csak részben tudnak érvényesíteni. Hosszú távon mindenképpen javítani kell a jövedelmezőséget, ennek mikéntjének felderítésére további elemzések szükségesek.

7 FELHASZNÁLT IRODALOM

1. 1126/2008/EK rendelet az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról
2. 1606/2002/EK rendelet a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról
3. 1992. évi I. a szövetkezetekről
4. 1992. évi II. a szövetkezetekről szóló I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról
5. 2000. évi C. törvény a számvitelről
6. 2006/112/EK irányelv a közös hozzáadottértékadó-rendszerről
7. 2007. évi CXXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
8. 2018. évi XLI. törvény egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról
9. 2022/890 irányelv a 2006/112/EK irányelvnek a bizonyos csalásra alkalmas termékek értékesítése és szolgáltatások nyújtása esetén alkalmazott választható fordított adózási mechanizmus, valamint a héa-csalás elleni gyorsreagálási mechanizmus alkalmazási időszakának meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról
10. Bencze T., Gáspár S., Thalmeiner G. (2020): Mezei leltár alkalmazása a számviteli rendszerekben, kapcsolata a fenntarthatósággal. *Controller Info* 8(1) 16-21.
11. Bogáth E. M. (2018): A nemzetközi számviteli rendszerek harmonizációja. *Controller Info* 4(1) 2-4.
12. Borbély K. (2012): *Fejezetek a számvitel történetéből*. Sopron: Gazdasági Tudásközpont Alapítvány, 5-90.
13. Cnossen, S. (2018): VAT and agriculture: lessons from Europe. *International Tax Public Finance* (25) 519–551.
14. Epstein, B. J. (2009): The Economic effects of IFRS Adoption. *The CPA Journal* (3) 26-31.
15. Gruzziel, K., Raczkowska, M. (2018): The Taxation of Agriculture in the European Union Countries. *Problems of World Agriculture / Problemy Rolnictwa Światowego*, 18, (33), Part 4 162–174.
16. Halmai P. (2020): *Európai Gazdasági Integráció*. Budapest: Dialóg Campus, 305.
17. Kazainé Ónodi A. (2008): *Nemzetközi számvitel kérdései vállalati nézőpontból*. Műhelytanulmány. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, 30.
18. Keszthelyi Sz. (2021): *A tesztüzemi információs rendszer eredményei 2020*. Budapest: Agrárközgazdasági Intézet, 30.
19. Kirsch, R. J. (2006): *The International Accounting Standards Committee: A Political History*. Wolters Kluwer, 465.
20. Kurucz M. (2017): A mezei leltár, mint a mezőgazdasági tevékenységgel összefüggő befejezetlen termelés költségei érvényesítésének kérdései a mező-, erdőgazdasági hasznosítású földek forgalmának és használatának új közjogi korlátozási rendszerében. In: *Honori et virtuti: ünnepi tanulmányok Bobvos Pál 65. születésnapjára* (64) 268-294.

21. Lakatos L. P., Kovács D. M., Madarasiné Szirmai A., Mohl G., Rózsa I. (2018): *Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. Budapest: Magyar Könyvvizsgálói Kamara, 1215.
22. Miklósyné Ács K., Siklósi Á., Simon Sz. (2006): *A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai*. Budapest: Saldo Zrt. 240.
23. Musinszki Z. (2012): Költségszámítási rendszerek a mezőgazdasági vállalkozások gyakorlatában. *Gazdaságtudományi Közlemények* 6(1) 49–68.
24. Musinszki Z. (2019): *A mezőgazdasági tevékenység költség- és teljesítménykontrollja*. Budapest: Saldo Zrt., 135.
25. Radebaugh, L. H., Gray, S. J. (1997): *International Accounting and Multinational Enterprises*. London: John Wiley and Sons, 520.
26. Somai M. (2014): Agrártámogatások az Európai Unióban. In: *Fejlesztési stratégiák – finanszírozási alternatívák. Heller Farkas Könyvek (1)*. Budapest: Pázmány Press, 225-246
27. Średzińska, J., Kozera, A., Standar, A. (2019): Incidence of taxation on the economic and financial situation of farms in the european union. *Journal of Agribusiness and Rural Development*, 53(3) 257–265.
28. Sutus I. (2013): *A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai*. Ágazati Módszertani Füzetek. Budapest: Magyar Könyvvizsgálói Kamara, 180.
29. Sztanó I. (2014): A mezőgazdaság számvitele - I. rész. *Számviteli Tanácsadó* 6(12) 2-16.
30. Varga J. (2017): Az adóteher-csökkentés és a gazdaság kifehéritésének pályája Magyarországon 2010 után. *Pénzügyi Szemle (1)*. 7-20.

Internetes források

1. BÁV FAKTOR. (2021). *Milyen hatással van a vállalkozások életére a hosszú fizetési határidő?* Forrás: <https://bavfaktor.hu/2021/12/22/hosszu-fizetesi-hatarido/>
2. Deloitte. (2020). *Megtakarítási lehetőség – Folytatódhatnak a korábbi áfa késedelmi kamattal kapcsolatos eljárások.* Forrás: <https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/ado/cikkek/megtakaritasi-lehetoseg-afa-kesedelmi-kamat.html>
3. KSH: *A mezőgazdaság főbb mutatóinak változása 2021-ben.* Forrás: <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2021/#/kiadvany/mezogazdasag/fontosabb-termekek-kivitelének-valtozasa-2021-ben>
4. KSH: *A bruttó hozzáadott érték és megoszlása nemzetgazdasági áganként.* Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0006.html
5. KSH: *A mezőgazdaság összefoglaló adatai.* Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0001.html
6. KSH: *A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági ág szerint.* Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0003.html
7. KSH: *Fontosabb növények vetésterülete.* Forrás: <https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/a-fontosabb-novenyek-vetesterulete-2022-junius-1/>

8. MNB. (2022). *Az MNB bemutatta az NHP eredményeit ismertető tanulmánykötetét.* Forrás: <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2022-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-bemutatta-az-nhp-eredmenyeit-ismerteto-tanulmanykotetet>
9. NAV. (2022). *2022. június 30-át követően is marad a fordított adózás a mezőgazdasági és acélipari termékekre, valamint az ÜHG-kibocsátási egységek értékesítésére vonatkozóan.* Forrás: <https://nav.gov.hu/ado/afa/2022.-junius-30-at-kovetoen-is-marad-a-forditott-adozas-a-mezogazdasagi-es-acelipari-termekekre-valamint-az-uhg-kibocsatasi-egysegek-ertekesitesere-vonatkozoon>
10. Tesztüzemi Információs Rendszer: *A mezőgazdasági termelők pénzügyi és jövedelmi helyzete.* <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNDliM2U2NWYtODg2Ny00MjQ0LWE4MzItMmFjMmI2YWZiZThlIiwidCI6Ijg0NDViOWJmLWFmNTMtNDIwNi1hYjEzLTFhODJjMjMlNmI2OCIsImMiOjh9>
11. Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara: *A fordított adózás Magyarországon.* Forrás: <https://www.zmkik.hu/hu/zala-megyei-kereskedelmi-es-iparkamara/cikkek/a-forditott-adozas-magyarorszagon-115225>
12. Varga Ferenc (2022): *Fordított adózás a mezőgazdasági termékek értékesítésénél. Könyvelői Praktikum Online.* Forrás: https://online.kpr.hu/site-print.php?template_article_id=2249&template_article_sid=50412679138

Egyéb

1. Minta Kft. főkönyvi kivonata 2015-2020. között
2. Minta Kft. éves beszámolói 2012-2020. között

NYILATKOZATOK

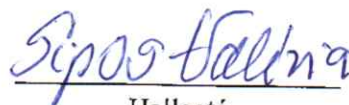
NYILATKOZAT

Alulírott **Sipos Valéria**, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvári Campus, Pénzügy-számvitel szak nappali/levelező tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem.

Hozzájárulok ahhoz, hogy Szakdolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen   nem

Kelt: 2023 év április hó 28 nap

Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Szakdolgozatot záróvizsgán történő védeésre: javaslom   nem javaslom

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen   nem

Kelt: 2023 év április hó 28 nap

Belső konzulens